II. SPRAWOZDANIE

DYREKCYI

C. K. GIMNAZYUM IV.

W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY 1903.

TREŚC:

1. Z podróży po wyspach morza Egejskiego, napisał prof. W. Błotnicki.
2. Część urzędowa.

W KRAKOWIE.
NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO.
DRUK A. KOZIAŃSKIEGO.
1903.

Z PODRÓŻY
PO WYSPACH MORZA EGEJSKIEGO

NAPISAŁ

WOJCIECH BŁOTNICKI.

Dnia 2. maja 1902 r. o godz. $7^1/_2$ z rana wypłynęliśmy z portu Piräus i wkrótce roztoczył się przed oczyma naszemi widok na zatokę Faleronu, której tło tworzy Akropolis, wzgórze nymf i wzgórze z pomnikiem Filopapposa. Przepłynąwszy około przylądka Trispyrgi, ujrzeliśmy z lewej strony jednostajną ateńską nadbrzeżną równinę, która ciągnie się aż do wzgórz Hymetu. Pewną rozmaitość sprawia mała zatoka Haliki i wysepka Prasonisi (Hydrussa). Wspaniały jest jednak widok roztaczający się od strony zachodniej i południowo-zachodniej, albowiem zatokę Sarońską otacza od zachodu górzyste wybrzeże Argolidy z małemi wyspami, pomiędzy któremi główną zwraca uwagę wyspa Egina. Dzisiaj liczy Egina 8231 mieszkańców, którzy trudnią się głównie połowem gąbek, lecz w starożytności wyspa ta przez więcej niż 100 lat była pierwszą potęgą morską na wodach helleńskich, a równocześnie wielkie miała znaczenie w sztuce i przemyśle. Wyspa po większej części górzysta, pozbawiona prawie zupełnie drzew, uboga w wodę i od strony wschodniej zupełnie nieprzystępna. Starożytne miasto Egina leżało na zachodniem wybrzeżu. Na tem samem miejscu jest dziś miasto Egina, liczące przeszło 4000 mieszkańców. Z dawnego miasta Eginy pozostało kilka resztek kolumn, napisy, resztki naczyń i liczne grobowce. Najważniejszym pomnikiem starożytnej Eginy są ruiny świątyni Ateny, leżące na wzgórzu (190 m. wysokiem). Wielkością i sposobem budowania przypominają ruiny najbardziej tak zwaną świątynię Teseusa w Atenach. W r. 1811 odkopano wśród ruin

rzeźby, które zdobiły fronton świątyni, a dziś zdobią salę gliptoteki w Monachium. Miejsce pod świątynię bardzo szczęśliwie wybrane. Widać bowiem stąd atycką równinę, Piraeus, Ateny, Lykabetos, zachodnią stronę Partenonu, Pentelikon, Hymetos, Parnes, wyspę Salamis, Eleusis i Megarę. Zachowane do dziś kolumny z architrawem należą do świątyni z VI. wieku przed Chr.[1]) Plan świątyni z VI. wieku da się dziś zupełnie dokładnie oznaczyć. Stoją bowiem dwie kolumny z architrawem z Pronaos. Zachował się stiuk na podłodze, widoczne jest miejsce, gdzie stał posąg bóstwa, dla którego tę świątynię wzniesiono. Na końcu celli były drzwi, które prawdopodobnie później dodano. Najniższa warstwa fundamentów nie należała do tej świątyni, stąd przypuszczenie, iż już dawniej była tu inna świątynia, na której fundamentach wzniesiono świątynię bogini Afea, jak świadczą dwa napisy zachowane w muzeum w Eginie, jeden ma 'Aφ drugi εα. Nazwa Aφεα przypomina Artemidę, której kult dostał się z Krety na Eginę. Od strony północnej widać zagłębienie, którem ściekała woda do wielkiego dołu, który pozostawał w jakimś związku z kultem bóstwa. Przed świątynią widać fundamenta pod ołtarz, który zdaje się pierwej wzniesiono niż świątynię. Również propyleon i resztki innych zabudowań są starsze niż świątynia. Zachowała się też i tu podłoga z resztkami stiuku na czerwono malowanego. To propyleon leży niżej i należy do starszej budowli. Oprócz tych ruin odkopano przed kilku laty na wyspie Eginie w stronie północno-zachodniej resztki świątyni Afrodyty. Zachowała się tylko jedna dorycka kolumna z Opistodomos, jest monolitem i prawdopodobnie wkrótce runie. W stronie północnej zachowały się mury z rozmaitych czasów. Wkrótce w tem miejscu będą dalej prowadzone wykopaliska, których celem odkopanie starej osady.

W muzeum w Eginie oprócz sławnego napisu Afea są nagromadzone fragmenty z świątyni bogini Afei, naczynia z doby mykeńskiej, krzesło z siedzącą postacią kobiecą, płaskorzeźba przedstawiająca dwie postacie niewieście, które ściskają sobie ręce, a jedna z nich w lewej ręce trzyma jabłko; rydwan zaprzągnięty w cztere rumaki z wojownikiem, wiele nagrobków i naczyń πύθοι,

---

[1]) Furtwängler, Berl. phil. Woch. 1894, przenosi świątynię na lata 489—7 przed Chr.

kilka korynckich kapiteli. Miasto ma wąskie, brudne uliczki, lud odznacza się urodą.

O godzinie 8. wieczorem dnia 2. maja przybyliśmy do wyspy Poros. Parowiec został w zatoce przez noc, a następnego dnia o $6^1/_2$ z rana udaliśmy się łódkami na brzeg wyspy Spheria i przeszedłszy przez przesmyk Poros, a następnie drogą górską wśród lasu, przybyliśmy do świątyni Posejdona, skąd widać Eginę z ruinami świątyni bogini Afea, Hymetos, Pentelikon, Ateny i Parnes. Przy świątyni Posejdona rośnie μάστιξ, z którego wyrabiają napój powszechnie przez lud używany „μαστίχα". Nadto widzieliśmy Megarę i górę Arachneon. Świątynię Posejdona w starożytnej Kalaurii odkopali Szwedzi Sam Wide i Lennart Kjellberg w latach 1894—97. Znaleziono napisy wotów dla Posejdona. W świątyni tej miał Demostenes zażyć truciznę. Świątynia była centrum związku morskiego, do którego należały: Ateny, Egina, Orchomenos, Epidauros, Hermione i Nauplia. Wśród gruzów świątyni znaleziono resztki naczyń mykeńskich. Niestety resztki świątyni są bardzo nieznaczne, gdyż przejeżdżający żeglarze zabrali wielkie kamienie. Budowa była w stylu doryckim, jak świadczą zachowane γεῖσα. Obok były mieszkania dla kapłanów. [1]) Na prawo była hala z kolumn, która otaczała ἀγορά. Fundamenty dobrze zachowane. Dalej druga hala gorzej zachowana. Między obydwoma halami było przejście, a dalej w stronie południowej znowu dwie hale. Te wszystkie cztery hale otaczały ἀγορά. Dalej było βουλευτήριον, a nadto świątynia Asklepiosa. Znaleziono bowiem napis na cześć Asklepiosa. Niżej nad zatoką klasztor, skąd wsiedliśmy na okręt i o godzinie $2^1/_2$ popołudniu przybyliśmy do Sunion. O godzinie 3 popołudniu stanęliśmy przy ruinach świątyni, które należą do najpiękniejszych w Grecyi. Świątynia zbudowaną była z białego marmuru. Jeszcze w XVII. wieku było 19 kolumn, z których dziś stoi jeszcze 12. W r. 1884 odkopał świątynię pierwszy sekretarz archeologicznego niemieckiego instytutu w Atenach, Wilhelm Dörpfeld. W pięć lat później przeprowadziło greckie towarzystwo dalsze wykopaliska. Odkopana świątynia była świątynią Posejdona. Obok tej świątyni odkopano drugą świątynię Ateny. Świątynia

[1]) U v. Wilamowitz. Die Amphiktionie von Kalaurea, Nachrichten d. Gött. Gel. Ges. 1896 s. 188 nstp.

Posejdona pochodzi z V. wieku przed Chr.,[1]) wzniesiona na fundamentach starszej świątyni z tak zwanego kamienia „Poros", zniszczonej podczas wojen perskich. Była zbudowana w stylu doryckim. Fryz pronaos pokryty był płaskorzeźbą, przedstawiającą walkę Tezeusa z Kentaurami. Około świątyni była terasa, a od strony północnej cysterna. Żeglarze zabrali kamienie jako balast okrętowy. W cysternie znaleziono napis na cześć Posejdona. Od strony północnej była hala z kolumn i propyleon, kędy było wejście do świętego okręgu.

Widok z wysokości przylądka, który stromo spada ku morzu, jest wspaniały. W stronie południowo-wschodniej widać wyspy Cyklady, Keos, Kythnos, Melos, w stronie południowo-zachodniej góry Peloponezu i Argolidę.

Drugą świątynią na przylądku Sunion była świątynia Ateny, do której wejście prowadziło od strony wschodniej. Odkopano ślady hali z kolumn od strony wschodniej i południowej, co zgadza się z opisem świątyni Ateny na Sunion przez Vitruviusa sporządzonym. Znaleziono wiele kapiteli i napisów na cześć Ateny. Cella była prawie kwadratową. O godz. 7. wieczorem przybyliśmy do Laurion. Lauryjskie kopalnie srebra były własnością państwa atyckiego. Za czasów Temistoklesa z dochodów zbudowano flotę wojenną, która była podstawą potęgi morskiej Aten. Dziś mieszka w Laurion 8000 mieszkańców, a towarzystwo francuskie (Compagnie française des mines du Laurium) dalej kieruje kopalnią. O godz. 10. wieczorem wyjechaliśmy z Laurion, a o godz. 5 z rana zawinęliśmy do portu Eretria na wyspie Eubei.

U wejścia do akropalis w Eretrii wznosiła się brama, zbudowana nad kanałem w miejscu, gdzie pierwotnie płynął potok. Zachowały się mury z wielkich kamieni i cegieł z rozmaitych epok. Tu znaleziono wiele kolumn, architrawów i napisów. Opodal szkoła amerykańska odkopała teatr,[2]) przed którym wznosiła się świątynia Dyonizosa z ołtarzem i należała do teatru. Między świątynią a teatrem nie ukończono jeszcze wykopalisk. Ciekawą jest budowa sceny. Plan tej starej budowli dziś można dokładnie

---

[1]) W. Dörpfeld, Ath. Mitt. 1884, 336.

[2]) Por. Δελτίον 1891 str. 21 nastp. Bulletin de correspondance hellénique 3, 211 nastp.

oznaczyć. Kształt zabudowań scenicznych podłużny z dwoma skrzydłami z prawej i lewej strony. Jak umieszczone były paraskenia, dziś nie da się dokładnie oznaczyć. Teatr pochodzi z IV. wieku i prawdopodobnie zbudowany równocześnie z teatrem w Epidauros, a później niż teatr Lykurga w Atenach, gdyż wykazuje pewien postęp. Chciano wznieść z kamienia miejsce dla widzów i na tem polegała przebudowa pierwotnego teatru z drzewa Umieszczono orchestrę niżej i w ten sposób uzyskano wał z ziemi, a następnie ten wał zabezpieczono murem. Zabudowanie sceniczne miało wielką salę z czterema kolumnami w środku. Niżej było sklepione przejście z schodami, do dziś zachowane. Kapłani i aktorzy mogli temi schodami schodzić do orchestry. Pod orchestrą zachowało się przejście z schodami, po których przechodzili ci, którzy z świata podziemnego zjawiali się na scenie. Natomiast ponad sceną mogli zjawiać się bogowie zaopatrzeni w skrzydła. W Oropos bowiem zachował się architraw z otworem w środku, kędy mogli wychodzić bogowie, jeżeli mieli zjawić się jako postacie latające. Miejsce dla widzów zachowane tylko w dolnych rzędach siedzeń. Przed najniższym rzędem siedzeń jest kanał, kędy spływała woda w czasie niepogody, a w czasie pogody tędy przechodzili widzowie do swych siedzeń. Zdaniem Dörpfelda aktorowie zjawiają się po wszystkie czasy w orchestrze, która w rzymskich teatrach stanowi scenę. Podanie o 2 lub 3 aktorach tłumaczy Dörpfeld [1]) tem, że równocześnie na scenie mogło się zjawiać dwóch lub trzech aktorów, ale każda rola miała swego aktora. Wobec tego nie potrzebowali aktorowie tak często się przebierać.

Gymnasion. Wykopaliska szkoły amerykańskiej jeszcze niezupełnie ukończone. Znaczenie więc tej okrągłej budowli niepewne. Widoczne są cztery wanny wykute w kamieniu i służyły do kąpieli.

Akropolis z wspaniałym widokiem. Na zachód Oropos, góra Messapos, a u jej stóp Aulis. Z przeciwnej strony Chalkis, wyżyna Tanagry i góra Kitheron. Na akropolis leżało miasto Eretria, której mury sięgały do portu. Resztki tych murów do

---

[1]) Das griechische Theater von Wilhelm Dörpfeld u. Emil Reisch, Athen 1896, str. 4 nastp., 113 nastp.

dziś się zachowały. W środku dawnej Eretrii odkopano świątynię Apollina jeszcze nie w całości. Rzeźby z tej świątyni i napisy na cześć Apollina δαφνοφόρος znajdują się obecnie w muzeum w Chalkis. Opodal znajduje się na miejscu stara mozaika grecka z V. wieku przed Chr.

O godz. 1. przybyliśmy do Rhamnus. Zachowały się ruiny starego miasta Rhamnus, [1]) które leżało na wzgórzu. Na jednem z trzech marmurowych krzeseł jest napis na cześć Dionyzosa. Był więc tu teatr, lecz dotąd wykopalisk nie ukończono. Powyżej była świątynia Amfiareusa. Oprócz tego zachowała się okrągła budowa i brama. O pół godziny drogi dalej znajdują się ruiny dwóch świątyń Temidy i Nemesis. [2]) Z ruin widać górę w Delfach śniegiem pokrytą. Świątynia była otoczona kolumnami, a w środku stały dwa krzesła. Wielka świątynia z marmuru nie była dokończoną. Obydwie świątynie nigdy nie były zasypane. Posąg do świątyni był dziełem Fidiasa lub Agorakletosa. Starsza świątynia lepiej jest zachowana tak, że stoją jeszcze ściany częściowo utrzymane. Przypuszczać można, że stara świątynia miała być zniesioną, gdy nowa zbliżała się do końca. Wszelako prawdopodobnie nie miano pieniędzy do wykończenia nowej świątyni i dlatego obydwie świątynie pozostały. W starej świątyni stał wielki posąg Nemesis. Droga do portu z obu stron otoczona była grobowcami z napisami, z których do dziś wiele się zachowało.

O godz. 5½ popołudniu przybyliśmy do Maratonu. Mogiła Ateńczyków, Soros, odległa o 700 metrów od wybrzeża, nastręcza najlepszy punkt do poznania pola bitwy, w której Perzowie w r. 490 przed Chr. przez Ateńczyków pod dowództwem Miltiadesa zostali pokonani.

O północy wyjechaliśmy z Maratonu, a o godz. 5. z rana byliśmy przy wyspie Andros, która ma 18.000 mieszkańców. Mieszkańcy trudnią się hodowlą wina, oliwek, pomarańcz, owiec i odbywają polowania na ptaki. Główne miasto, Palaiopolis, leży na wschodniem wybrzeżu. W starożytności mieszkali na tej wyspie

---

[1]) Ausgrabungen in Tempel und Burg 1884: Ath. Mitt. 4, 277 nastp. Schneider, Berl. phil. Woch. 1884.

[2]) Posnansky, Nemesis und Adrasteia str. 98 nastp.

Jończycy i stąd zakładali liczne osady już w połowie VII. wieku przed Chr. Po wojnach perskich, w czasie których mieszkańcy tej wyspy stali po stronie Perzów, należała wyspa do Aten, później przeszła pod panowanie macedońskie, a następnie rzymskie, przydzielona Attalusowi, królowi Pergamum. Domy w Palaiopolis schludne wykazują wmurowane w ściany resztki z starych budowli z napisami.

O godz. 9. odpłynęliśmy ku wyspie Tinos, gdzie mieszka przeszło 12.000 mieszkańców. Wyspa nie odznacza się wprawdzie wielką urodzajnością, ale na terasach widać wzorową kulturę. Ma też dwa porty od strony południowej Tinos, a od północnej Panormos. Mieszkańcy znani z pracowitości zajmują się hodowlą jedwabników i wyrobami z jedwabiu. W najżyźniejszej części wyspy leży Frankochora, pewna ilość rzymsko-katolickich miejscowości. Na południowem wybrzeżu leży stolica wyspy miasto Tinos z siedzibą rzymsko-katolickiego biskupa, z dwoma kościołami katolickimi i ma 2400 mieszkańców i mały port. Tu zwiedziliśmy sławny odpustami kościół (Panagia Evangelistria). Obecnie wyspa ta należy do Grecyi.

O godz. 3. popołudniu wyjechaliśmy z portu i o godz. 4. byliśmy na wyspie Mykonos, która liczy przeszło 4000 mieszkańców. Mieszkańcy odznaczają się małym wzrostem i chciwością, przytem są dobrymi żeglarzami i zajmują się hodowlą wina i fig. Stolica wyspy Mykonos leży na zachodniem wybrzeżu i posiada znaczną flotę handlową. Tutaj znajduje się muzeum, w którem Francuzi umieścili zdobycze wykopalisk na Delos, jednak ważniejsze rzeczy z tych wykopalisk przewieziono do muzeum w Atenach. W muzeum w Mykonos znajdują się [1]) rzeźby z rozmaitych czasów, głowy lwów, resztki fryzów i akroteriów, doryckie architrawy, kilka bronzów i portretów. W pobliżu jest drugie muzeum, gdzie pomieszczono napisy. Przeważna część domów w Mykonos ma płaskie dachy. Okręt pozostał przez noc w porcie w Mykonos i dopiero o godz. 4. z rana ruszyliśmy ku wyspie Delos, gdzie stanęliśmy po godzinnej jeździe. Wyspa Delos obecnie wcale nie jest zamieszkaną. Jedynymi mieszkańcami, jakich na wyspie za-

---

[1]) Por. Svoronos, νομισματικὴ καὶ ἱστορία τῆς ἀρχ. **Μυκόνου** Bul. de corr. hellénique 1893, 455 nastp. Conze, melische Thongefässe, Lpg. 1862.

staliśmy, byli dwaj pasterze, którzy wyszli na nasze spotkanie do brzegu. O dawnej świetności świadczą ruiny starych budowli. Pierwsze wykopaliska rozpoczęła szkoła francuska [1]) w r. 1873, w tym roku mają Francuzi dalej prowadzić w lecie wykopaliska, ukończywszy pracę w Delfach. Wejście do świętego okręgu prowadzi od strony południowej. Tu znajdowało się propyleon z trzema drzwiami. Szeroka droga wyłożona była płytami z marmuru. Po prawej stronie znajdują się fundamenta trzech świątyń Apollina, Latony i trzecia, której dotąd jeszcze nie oznaczono. Wszystkie świątynie miały wejście od strony wschodniej. Prawdopodobnie wszystkie trzy świątynie były poświęcone Apollinowi i pochodziły z rozmaitych czasów. Z lewej strony wielka exedra i okręg, poświęcony Artemidzie. Przejście do świątyni prowadziło przez trzy sale z kolumnami w środku i z dwoma przedsionkami. Obok jest basis, na której stal wielki posąg Apollina z marmuru. Resztki tego niezwykłych rozmiarów posągu znajdują się obok. Marmur był z wyspy Naxos sprowadzony, gdzie zachował się posąg 10 metrów wysoki. Świątynia Artemidy uległa wielkiemu zniszczeniu. Miała wielkie podwórze w kształcie czworoboku. Z trzech stron tego podwórza były hale z kolumn, a w środku stała świątynia, składająca się z czworobocznej celli i przedsionka. Mury tej świątyni wykazują starą budowę po części z granitu, po części z kamieni zwanych „Poros“. Stara świątynia Artemidy miała przedsionek od południa. Obecnie przedstawia się cała świątynia tak zniszczoną, iż trudno przeprowadzić rekonstrukcyę. Po lewej stronie świętej drogi są cztery skarbce wzniesione przez mieszkańców wysp Naxos i Andros. Dalej świątynia Latony, w której pronaos i opistodomos można dokładnie odróżnić. Środek świętego okręgu zajmuje świątynia, której pronaos zwrócone jest ku wschodowi. Dorycka ta świątynia nigdy nie została ukończoną i pochodzi z czasów hellenistycznych. Obok starsza świątynia z V. wieku przed Chr. z marmuru i eleuzyjskiego kamienia. Miała dwa przedsionki i dwie celle. Dalej trzecia świątynia z tego samego czasu, co stara świątynia Ateny na Akro-

---

[1]) Homolle, Bullet. de la corr. Hell. XIV. str. 389 nstp. XV. str. 113 nstp. Nadto por. H. Nöthe, Bundesrat, Bundessteuer und Kriegsdienst der delischen Bündner, Progr. d. Domgymnasiums Magdeburg 1890.

polis w Atenach. Dalej wielki ołtarz, a za nim długa głębiej położona hala z kolumn, której północna część ma posadzkę wyłożoną płytami z granitu. Następnie stał ołtarz z wielkich granitowych głazów, ozdobiony rogami zwierząt ofiarnych. Po za tym ołtarzem była wielka hala, w której prawdopodobnie stały zwierzęta, przeznaczone na hekatomby, zanim je zabito na ofiarę. W stronie zachodniej przed tą halą stały rozmaite wota z napisami na podstawach, które się na miejscu zachowały. Po za tem miejscem świętem znajduje się piękna mozaika z czasów rzymskich i posąg Dionyzosa z II. wieku przed Chr. W pobliżu święte jezioro, w którem spodziewają się znaleść wiele posągów. Dokoła jeziora była hala z kolumn, z której można było wejść do kilku pokoi. Tu także znajdowały się prywatne mieszkania, z których zachowały się całe ściany pokryte malowidłami, a na posadzkach widać mozaikę. Dekoracye ścienne naśladują rozmaite gatunki marmuru. W trzech obok stojących domach znajdują się pod mozaiką studnie, w których dziś jeszcze jest woda. W tych studniach znaleziono pewną ilość rzeźb.

Teatr [1]) z czasów hellenistycznych. Najniższy rząd siedzeń zachowanych był miejscem zaszczytnem. Około zabudowań scenicznych była hala z kolumn, z których zwrócone do widzów były ozdobniejsze. Te kolumny miały przedstawiać większy dom z 5. kolumnami z przodu i 2 mniejsze domy z trzema kolumnami z przodu. Proskenion było tak szerokie jak orchestra.

Góra, na której stoku znajduje się najstarsza świątynia Apollina, [2]) nazywa się Kyntos. Sklepienie tej świątyni tworzy 5 głazów z każdej strony. Ściany wykute są w skale. Sklepienie przypomina sklepienie galeryi w Tirynsie. Zewnętrzny mur wygląda prymitywnie, ponieważ nie zachował się mur z frontu. Przed wejściem do tej groty Apollina jest okrągła budowla, prawdopodobnie był to ołtarz. Napisów nie znaleziono. Powyżej

[1]) Doublet, Bullet. de la corr. Hell. XV. str. 238 nastp.; Couve, Bullet. de l. corr. Hell. XIX. str. 460 nastp. Nadto Attinger, Beiträge zur Geschichte von Delos bis auf Ol. 153, 2, Frauenfeld 1887, por. N. Phil. Rundsch. 1887, str. 266. — Val. v. Schöffer, De Deli insulae rebus, Berlin, Calvary, 1899 (Berliner Studien f. Klass. Philol. u. Archaeol. IX, 1) por. N. Ph. Rundschau 1889 str. 378.

[2]) I. A. Lebègue, recherches sur Délos, Paris 1876.

tej świątyni zachowały się fundamenta późniejszych budowli. W średnich wiekach była tam warownia. Poniżej groty była świątynia obcych bóstw.

O godz. 7. przybyliśmy do wyspy Syra i do godz. 9. zwiedzaliśmy miasto. Następnie o godz. 9 wyruszyliśmy ku wyspie Melos, a o godz. 5. z rana przybyliśmy do Phylakopi na Melos. Wyspa Melos ma 5000 mieszkańców. Na rozmaitych miejscach objawia się wulkaniczna natura wyspy gorącemi źródłami siarczanemi. Mieszkańcy znani są jako biegli żeglarze. [1])

Phylakopi. Zatoka Milo jest wielkim kraterem. W Phylakopi zapadł się krater, a nowsze wykopaliska odkryły stary zamek, który wykazuje przedmykeńską osadę. Cały południowy mur się zachował, od strony północnej runął mur w morze, gdyż miększe kamienie podmyła woda morska. Mur ten był obronny jak w Tirynsie i Mykenach. Oprócz muru warownego przeprowadzono później mur poprzeczny, gdy rozszerzano pierwotny zamek. W kilku miejscach zachowały się wielkie płyty dawnego bruku. Nadto zachował się mur z okrągłych kamieni. Dotąd skonstatowano tu 3 osady, z których górna pochodzi z mykeńskiej epoki, a pod tą są dwie warstwy starsze. Nadto zachowało się wielkie megaron.

Dawne miasto Melos. Zachował się teatr z czasów rzymskich, obecnie własność króla bawarskiego. Mury podtrzymujące terassy należały do starego miasta. Poniżej teatru znajdują się katakomby z malowidłami z czasów chrześciańskich. Starożytne miasto miało dwie akropole. Miejsce, gdzie stała sławna Venus, obecnie zasiane jęczmieniem, posiada jeszcze okrągłą wieżę z dawnych obwarowań. Tu także stała świątynia z piękną mozaiką, której dziś widzieć nie można, gdyż zasypana gruzami. W mieście Plato domy o płaskich dachach, a lud odznacza się urodą. Na drodze ku przystani mnóstwo grobów wykutych w kamieniu. Wieczorem odpłynęliśmy z portu w kierunku Krety i następnego dnia z rana wylądowaliśmy w Herakleion na Krecie.

W mieście Kandia znajduje się muzeum wykopalisk na Krecie dokonanych. [2]) Dziś wszystko jest ustawione prowizorycznie

---

[1]) Por. Ehrenburg, Die Inselgruppe von Milos, Leipziger Dissert 1889.

[2]) Κατάλογος τῶν ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ φιλεκπαιδευτικοῦ συλλόγου Ἡρακλείου ἀρχαιοτήτων. Herakleion 1888.

w starej kasarni. Są tu rzeczy z Knossos, Faistos, Gulas, Paliokastro, Gurnia, Praisos. Szczególniejszą uwagę zwracają ścienne malowidła z pałacu Minosa w Knossos, przedstawiające uroczysty pochód. Niestety zachowały się tylko nogi ludzi biorących udział w tym pochodzie. Na innym fragmencie widać modlące się kobiety z rękami ku górze wzniesionemi, podobnie modlą się mężczyźni, jak wnosić można z kilku drobniejszych fragmentów. Podobne malowidła znaleziono przedtem w Tirynsie i Mykenach. Między malowidłami zwraca uwagę wielka głowa byka. Oprócz malowideł wspomnieć należy o wielkich kamiennych naczyniach bez żadnych ornamentów lub zdobionych liniami spiralnemi. Wykopano też kamień, który ma oznaczać wagę talentu. Kamień ten waży 29 klg. Nadto w muzeum znajduje się fryz z zielonego kamienia jak w Tirynsie i Mykenach. Dalej tablica wykładana drobnymi kamyczkami rozmaitej barwy, kością słoniową i złotem.

Wykopaliska w Zakro dostarczają naczyń z epoki stylu geometrycznego. Z Praisos pochodzą figurki z terakoty, dalej naczynia mające kształt postaci ludzkich, rogi z terakoty, które służyły jako akroteria, umieszczane na ołtarzach. Oprócz tego rozmaite rzeczy z bronzu i złota znalezione w grobach. W Gurnia znaleziono podstawy do lamp z terakoty, naśladujące węże i rogi. W grobach Kalybów znaleziono wielkie naczynia z bronzu, nadto bronzowe tarcze i pancerze. W Faistos znaleziono malowidła na ścianach pałacu, a w pobliżu w Kurtes wazy z terakoty. Nadto na korytarzu umieszczono wielkie bronzowe naczynia (πύθοι), trójnogi, napisy gortyńskie, rozmaite przedmioty z bronzu znalezione w grocie góry Ida i przedhistoryczne rzeczy z pałacu Minosa w Knossos.

Popołudniu o godz. 2. wyjechaliśmy konno z Kandyi do Knossos, [1]) gdzie stanęliśmy o godz. 3. powitani przez Artura I. Evansa, który od roku 1896 kieruje wykopaliskami w Knossos i wydał już dzieło o swych pracach (The Palace of Knossos provisional report for the year 1901 by Annal of the britisch School of Athen). Pałac Minosa zajmuje całe wzgórze i ma 2 wielkie podwórza. Na zachodniem podwórzu odbywały się zgromadzenia mieszkańców, jeżeli przybyli w celu zasięgnięcia rady u swego

---

[1]) Jahrbuch d. arch. deut. Instituts B. XV. 1901. Knossos v. Paul Wolters.

władcy. Wielkie płyty alabastrowe połączone były zapomocą drzewa jak w murach mykeńskich. Z dziedzińca prowadziła wielka hala z kolumn, za którą była wielka brama. Posadzka pokryta była malowanym stiukiem. Od bramy prowadziła droga dokoła całego pałacu i ślady jej zachowały się na miejscu, gdzie było wielkie propyleon. Z wielkiego megaron mało się zachowało. Lepiej zachowało się 18 magazynów, do których wejście prowadzi z obszernego korytarza. W tych magazynach o zachowanych ścianach i posadzce stoją wielkie naczynia (πίθοι) na wino, oliwę i inne rzeczy. Podobnych naczyń dziś jeszcze używają mieszkańcy Krety na wino, oliwę i zboże. Ponad tymi magazynami leżał wielki pałac, którego jednak nie znamy, gdyż zachowały się z niego tylko fundamenty i mury zewnętrzne. Odkopano dalej łazienkę wyłożoną płytami alabastrowemi. Drugie podwórze było głównym dziedzińcem, z którego wchodzono do poszczególnych pokoi. Zachowała się tak zwana sala tronowa z kamiennem siedzeniem, obok tej sali schodziło się po stopniach do basenu z wodą. Dalej w stronie południowo-zachodniej są schody na górne piętro. Odkopano również główne wejście do pałacu wraz z schodami. Interesującem jest to, że pałac ten nie miał muru obronnego, lecz otoczony był ogrodami. Pod posadzką znaleziono tabliczkę z królem Hyksos z XVII. wieku przed Chr. Poniżej głównego podwórza odkopano pokoje o silnych murach, dalej rurę z wypalonej gliny in situ dla sprowadzania wody podobną do tej, jaką odkopał Dörpfeld na wyspie Leukas. Te pokoje pod głównym dziedzińcem zachowały w wielu miejscach na ścianach stare malowidła. Nadto zachowały się w dobrym stanie schody prowadzące do pokoi niżej położonych tak, że można wygodnie wszędzie na dół zejść.

Przed 16. laty Artur I. Evans pisał o istnieniu pisma kretyjsko-mykeńskiego [1]) i wtedy został wyśmiany. Obecnie odkopał dokumenty tego pisma na tabliczkach spiżowych i kamiennych. Równocześnie dowiedziałem się od Dörpfelda, że przed 18. laty był z Schliemannem na Krecie i namawiał go, by zakupił grunt

[1]) Por. Chroniques d'Orient — par Salomon Reinach, Paris 1896. Des signes pictographiques relevés sur des gemmes insulaires pour la plupart découvertes en Crète p. 464, 465.

w Knossos, jednakowoż później zaniechano rozpoczętych pertraktacyi z powodów, których mi nie podał. Prawdopodobnie nie spodziewano się takich zdobyczy, jakie osiągnął angielski uczony, poświęcając na nie cały swój majątek. Tu jeszcze wspomnieć muszę, że Evansowi udało się odkryć na ścianie jednego z pokojów oblężenie miasta starogreckiego. Jestto nadzwyczajnie misterna robota i daje obraz, jak w czasach prastarych uprawiano sztukę wojenną. Cały ten obraz wkrótce znajdzie się w muzeum w Kandyi.

Następnego dnia zwiedzaliśmy jeszcze raz muzeum wykopalisk kretyjskich i miasto Kandyę, która od strony portu po ostatniem oblężeniu smutny przedstawia widok, gdyż wiele domów zniszczonych przy bombardowaniu jeszcze leży w gruzach. Dodać należy, że okolica Knossos przedstawia piękny widok z powodu żyzności gleby i wzorowej kultury.

Dnia 10. maja o godz. 6. z rana przybyliśmy do Phira, stolicy wyspy Thera [1]) (dziś Santorin), której najwyższa góra Eliasza wynosi 567 m. W roku 198 przed Chr. wyłoniła się z morza wyspa Paläa Kaimeni, która z czasem czem raz bardziej się powiększała; w r. 1573 powstała wyspa Mikra Kaimeni i wreszcie w r. 1707—12 wyspa Nea Kaimeni, która ciągle jeszcze wydaje dym siarczany. Od połowy lutego roku 1866 w pobliżu Nea Kaimeni wynurzyły się dwie wyspy, mianowicie: wyspa Jerzego i Aphroessa, które z czasem złączyły się z Nea Kaimeni zapomocą ciągle wyrzucanej lawy. Wzdłuż wybrzeża w miejscu, gdzie lawa zwietrzała, dziś znajdują się winnice. Wina słyną z swej dobroci i po większej części wywożą je do Odessy, skąd sprowadzają drzewo i zboże. W starożytności wyspa ta miała przydomek καλλίστη, a mieszkańcy jej założyli osadę Kyrene w Libyi. W tym samym czasie mieszkańcy stali po stronie Sparty. Jeszcze w wojnie Peloponeskiej Terejczycy są zwolennikami Sparty. Później popierali Ptolomeuszów, jak się okazuje z napisów odkrytych przy ostatnich wykopaliskach. Dopiero z początkiem ery chrześciańskiej ginie wieść o wyspie Therze — prawdopodobnie wskutek wulkanicznych wybuchów wyspa opustoszała. Później

[1]) Hiller von Gärtringen, die archaische Kultur der Insel Thera, Vortr. geh. auf d. Philologenvers. zu Dresden, Berlin 1897. Tenże, Die Insel Thera im Altertum und Gegenwart, Berlin 1899. T. Garlicki, z naukowej wycieczki na wyspę Thera, (księga pamiątkowa ku uczczeniu prof. L. Ćwiklińskiego Lwów 1902).

należała pod władzę Wenecyan i dopiero w r. 1537 odebrał im tę wyspę Chaireddin Barbarossa. W najnowszych czasach zaczęto się napowrót zajmować tą wyspą głównie od chwili, gdy Friedrich Hiller von Gärtringen w r. 1896 rozpoczął tu wykopaliska, które ukończył w lecie roku 1900. Zasłużył się przy tych wykopaliskach także Paweł Wilski.

Stare miasto Tera leży na górze Messavuno. Ruiny tego miasta zasługują na uwagę głównie z tego względu, że są resztkami miasta greckiego, które w całości wykopano. Było to miasteczko, które cieszyło się pewnem znaczeniem w VIII. aż do VI. wieku przed Chr. Nie zostało tak nagle zasypane w czasie wybuchu wulkanu jak Pompeje, lecz pomimo zniszczenia i późniejszych przebudowań daje nam obraz starogreckiego górskiego miasta. Wykopaliska dotychczasowe umieszczone są prowizorycznie w budynku przy świątyni, skąd wkrótce mają być przeniesione do nowo zbudowanego muzeum.

Dziś prowadzi droga obok dwóch ołtarzów Apollina Pytyjskiego i Artemidy Pergaia Soteira do kaplicy Hagios Stefanos. Stąd idzie się do świętego okręgu Artemidora, gdzie znajdują się w skale wykute zwierzęta, lwy, orły, delfiny i liczne epigramy bez większej artystycznej wartości, lecz dobrze zachowane świadczą o naiwnej dumie ofiarodawcy. Powyżej świętego okręgu prowadzi starożytna droga, po której dochodzi się do propyleon, z którego pozostały 2 kolumny z antami. Stąd przychodzimy do dwupiątrowej budowli, która była prawdopodobnie kasarnią lub domem dowódzcy załogi Ptolomeuszów. Od strony zachodniej przytyka gymnasion tej załogi. Stąd roztacza się widok na górę Eliasza, na równinę na wyspie Thera, dalej na wyspy Karpatos, Nisyros, Ikarię i Tenos. Przed gimnazyum wolne miejsce, na którem stały rozmaite budynki. Obok znajdują się w skale wykute sale z malowanym stiukiem. Zachował się w części dach wsparty na sześciu kolumnach nad cysterną, z której zaopatrywano się w wodę. Dalej również w skale wykute znajdują się trzy świątynie: Izydy, Sarapisa i Anubis. W stronie wschodniej stała świątynia Dyonizosa i Ptolomeuszów, a w pobliżu Agora na trzech terasach, poprzeżynanych ulicami. Na północnej terasie wzniesiono w czasach rzymskich trzy budowle. Na południe od Agora jest ciepłe źródło, około którego stały pomniki, z których

zachowały się podstawy. Stąd prowadzi dobrze zachowana brukowana droga do świątyni Apollina Karnejosa. Dalej teatr, w którym miejsce dla widzów miało pięć klinów. Woda z orchestry odpływała do cysterny poniżej pierwszego rzędu siedzeń. Teatr ten jest $3^{1}/_{2}$ mniejszy od teatru Dionyzosa w Atenach i w niektórych szczegółach dobrze zachowany. Z głównej drogi wchodzi się do świątyni Apollina Pytyjskiego, w której później był kościół byzantyjski o 3 nawach. Dalej świątynia Izydy i masa murów z domów prywatnych, przy każdym domu cysterna, gdyż jedyne źródło na stoku góry Eliasza za daleko było, aby zadośćuczynić potrzebom miasta. Przy ołtarzu Ptolomeusza Euergetesa kończyło się miasto. Dalej na lewo jest wejście do przedsionka świątyni Apollina Karnejosa, która należała do najstarszych świątyń greckich. Składała się z pronaos, naos i dwóch bocznych adytoi, do których wchodziło się po schodkach. Posadzka w pronaos z drobnych kamyków. Dalej na stoku góry było miejsce, na którem obchodzono uroczystości karneów, w czasie których przebywano w namiotach. Wreszcie przychodzi się do gimnazyum efebów, gdzie zachowało się mnóstwo napisów sporządzonych przez uczniów w czasach rzymskich. Powyżej znajdują się napisy na skale w miejscach ciemniejszych wapienia lepiej uwidocznione.

W muzeum prowizorycznie w Phira urządzonem znajdują się naczynia szklane znalezione w grobach chrześciańskich obok naczyń z epoki stylu geometrycznego. Nadto głowy marmurowe Ptolomeusza, Marka Aureliusza, Afrodyty. Rozmaite wazy z epoki geometrycznej, bronzowe naczynia, różne przedmioty z terakoty z czasów przedhistorycznych, wielkie πιθοι jak w Knossos. Stare napisy i z czasów chrześciańskich. Natomiast nie ma tu nic z epoki hellenistycznej. W nowo zbudowanem muzeum znajdują się napisy, waga 3 min, 7 min i jednego talentu. W mieście z powodu braku drzewa, są dachy domów sklepione albo w łuk, albo też zupełnie płaskie.

Dnia 11. maja wieczorem przybyliśmy do wyspy Naxos. Następnego dnia zwiedziliśmy miasto, które leży amfiteatralnie na stoku góry. Na szczycie góry jest kościół katolicki o pięciu nawach z czasów średniowiecznych. Obok kościoła zachowało się kilka domów z średnich wieków. Tu też jest siedziba arcybiskupa katolickiego i mieszka 200 katolików, chociaż miasto liczy 1500 mieszkańców. Obok wyspy Naxos zachowały

się na małej wysepce drzwi starożytnej świątyni. W mieście Naxos ulice są wąskie, brudne, licho brukowane, miejscami nędznymi łukami kryte. Dachy domów płaskie i sklepione jak na wyspie Thera. Wyspa Naxos słynie z ogrodów kwiatowych.

O godz. $10^1/_2$ dnia 12. maja wyjechaliśmy z Naxos ku wyspie Paros, która ma wprawdzie mało wody, ale ma piękne winnice i sławne łomy marmuru. W r. 1899 Dr. O. Rubensohn przeprowadził wykopaliska z polecenia niemieckiego instytutu archeologicznego w Atenach.

Na niższem akropolis odkopano fundamenty starej jońskiej świątyni, której zachodnia część już w starożytności runęła do morza. Nadto zachowały się stopnie, po których wchodziło się do świątyni. Dziś na tem miejscu stoi kościół, którego jedną ścianę tworzy ściana celli dawnej świątyni. Widać również resztki cysterny, która była w dawnej świątyni. Asklepieion położone na pięknem wzgórzu. Tutaj było kilka źródeł, z których największe dziś jeszcze istnieje i wlewa swą wodę do basenu. Tu znaleziono statuę Apollina, która obecnie znajduje się w muzeum w Atenach. Pierwotnie była tu świątynia Apollina Pytyjskiego, następnie Asklepiosa. Zachowały się też fundamenty ołtarza. W śródmieściu zachował się podłużny mur z resztek słupów. Jestto sześcioboczna wieża. W jej wnętrzu Apsis kościoła, który należał do pałacu. W dolnej części wieży dziś znajduje się kościół.

Kościół Hekatonpyliani. W Apsis ołtarz kształtu baldachinu, stare kolumny. Pod ołtarzem znajduje się studnia. Ἅγιος στάς ma kształt starego proskenion z dwoma πίνακες z drzewa, zresztą kamienne słupy z kamiennym architrawem ze starych budowli. Z prawej strony stare baptisterium w kształcie krzyża. U wejścia do baptisterium studnia dawnej konstrukcyi. Obok kościoła małe muzeum, w którem znajdują się resztki z asklepieion, z świątyni Eileityja, kilka napisów, marmor Parium (ostatnia część), kilka naczyń, pomników grobowych. Przed kościołem kilka sarkofagów.

Dnia 13. maja z rana wróciliśmy do portu Piraeus, a stąd do Aten.

W Krakowie, w maju 1903 r.

Wojciech Błotnicki.

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

I.

GRONO NAUCZYCIELSKIE

przy końcu roku szkolnego 1902/3.

1. Pazdrowski Antoni, dyrektor, c. k. radca szkolny, uczył matematyki w kl. Va; tygodniowo godzin 4.
2. Błotnicki Wojciech, profesor, gospodarz klasy Vb, uczył j. łać. w kl. Vb, j. grec. w kl. Vb, VI; tygodniowo godzin 16.
3. Bogucki Michał, profesor, gospodarz kl. Va, uczył j. łać. w Va, j. grec. w kl. Va, IIIb; tygodniowo godzin 16.
4. Boratyński Ludwik, dr. fil., profesor, zawiadowca zbiorów do nauki historyi i geografii, uczył historyi i geografii w kl. I, IIIa+b, Vb, VI, VII; tygodniowo godzin 19.
5. Gutwiński Roman, profesor w VIII randze, członek Komisyi fizyograficznej Akademii Um. krak., zawiadowca gabinetu historyi natur., uczył matem. w kl. IIIa, hist. nat. w kl. I, IIb, IIIa+b, Va+b, VI; tygodniowo godzin 17.
6. Jaglarz Jan, profesor w VIII randze, gospodarz kl. VI, zawiadowca bibl. naucz., uczył jęz. łać. w kl. VI, VII, języka grec. w kl. VII; tygodniowo godzin 15.
7. Kreiner Jan, dr. fil., profesor, zawiadowca czytelni niemieckich książek dla młodzieży, uczył jęz. niem. w kl. Va+b, VI, VII; tygodniowo godzin 16.
8. Ks. Ryłko Paweł, dr. św. teol., rzeczywisty nauczyciel religii, exhortator, uczył religii w kl. I, IIa+b, IIIa+b, IV, Va+b, VI, VII; tygodniowo godzin 20.

9. Wilkosz Jan, profesor, gospodarz kl. IV, zawiadowca bibl. dzieł polskich dla uczniów, uczył jęz. greck. w kl. IV, jęz. polsk. w kl. IV, Va+b, VI, VII, tygodniowo godzin 19.
10. Ziobrowski Stanisław, profesor w VIII randze, gospodarz kl. VII, zawiadowca gabinetu fizykalnego, uczył matematyki w kl. Vb, VI, VII, fizyki w kl. IV, VII, logiki w kl. VII; tygodniowo godzin 18.
11. Filasiewicz Witołd, z. n., uczył matematyki w kl. IIIb, IV, jęz. polsk. w kl. I, IIa+b, geogr. i histor. w IIa; tygodniowo godzin 19.
12. Hanke Fryderyk, z. n., gospodarz kl. IIa, uczył jęz. niem. w kl. I, IIa+b, IV; tygodniowo godzin 20.
13. Jaworek Piotr, z. n., uczył jęz. niem. w kl. IIIa+b; tygodniowo godzin 8. (Miał zmniejszenie liczby godzin nauki szkolnej w II. półroczu).
14. Kannenberg Stanisław, z. n., gospodarz kl. IIb, uczył jęz. łać. w kl. IIb, geografii i historyi w kl. IIb, IV, Va; tygodniowo godzin 19.
15. Lekszycki Antoni, z. n., z powodu choroby miał urlop w II. półroczu.
16. Sierosławski Jan, z. n., gospodarz kl. IIIb, uczył języka łać. w IIIb, IV, jęz. greck. w IIIa, jęz. polsk. w IIIb; tygodniowo godzin 20.
17. Smoleński Jerzy, z. n., gospodarz kl. I, uczył jęz. łać. w kl. I, matem. w kl. I, IIa+b, historyi natural. w kl. IIa; tygodniowo godzin 19.
18. Stankiewicz Bronisław, z. n., gospodarz. kl. IIIa, uczył jęz. łać. w kl. IIa, IIIa, jęz. polsk. w kl. IIIa; tygodniowo godzin 17.

Nauka religii mojżesz. odbywała się wspólnie z uczniami gimnazyum św. Anny. Uczył Ozyasz Thon, dr. fil., rabin, nauczyciel religii mojżesz. w c. k. gimnazyum św. Anny.

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1. Bielawski Jan, dr. wszech nauk lekarskich, nauczyciel gimnastyki w c. k. gimnazyum św. Anny, uczył gimnastyki w 3 oddziałach po 2 godziny tygodniowo; razem tygodniowo 6 godzin. Nauka odbywała się w sali gimnastycznej w budynku gimn. św. Anny.
2. Boratyński Ludwik, j. w. uczył hist. kraju rodz. w I. półr. w kl. IIIa+b, VII, w II. półroczu w kl. IIIa+b, VI, VII; tygodniowo godzin 4.
3. Kannenberg Stanisław, j. w., uczył kaligrafii w 2 oddziałach; tygodniowo godzin 2 i hist. kraju rodz. w kl. IV; tygodniowo 1 godzinę.
4. Nennel Henryk, pryw. naucz. stenografii, uczył stenografii tygodniowo godzin 2.
5. Niepielski Stanisław, pryw. naucz. śpiewu, uczył śpiewu w 2 oddziałach; tygodniowo godzin 4.
6. Saski Sylweryusz, artysta-malarz, uczył rysunków w 2 oddziałach; tygodniowo godzin 4.
7. Tellier Gustaw, pryw. naucz. języka francuskiego, uczył języka francuskiego w 3 oddziałach; tygodniowo godzin 6.

Zmiany w gronie nauczycielskiem w ciągu roku szkol. 1902/3.

1. Rozporządzeniem z dnia 23. lipca 1902 L. 21.666, 21.667, przeniosła Wys. c. k. Rada szkol. kraj. zastępców nauczycieli: *a)* Jana Walczaka w tym samym charakterze do c. k. gimnazyum w Wadowicach; *b)* Wojciecha Janczego w tym samym charakterze do c. k. gimnazyum w Nowym Sączu.
2. Rozporządzeniem z dnia 23. lipca 1902 L. 11.612 zamianowała Wys. c. k. Rada szkol. kraj. kandydata stanu nauczycielskiego, Witołda Maryana Filasiewicza, zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.
3. Reskryptem z dnia 9. czerwca 1902 L. 16.471, nadał J. E. Pan Minister W. i O. posady naucz. w tutejszym zakładzie: *a)* Ziobrowskiemu Stanisławowi, c. k. profesorowi z gim-

nazyum w Jaśle, do matematyki i fizyki; *b)* Boguckiemu Michałowi, c. k. profesorowi z gimnazyum w Tarnowie, do filologii klasycznej.

4. Reskryptem z dnia 24. czerwca 1902 L. 16.325 zamianował J. E. Pan Minister W. i O. zastępcę naucz. w tutejszym zakładzie ks. dra Pawła Ryłkę, rzeczywistym nauczycielem religii w tutejszym zakładzie.
5. Zastępca nauczyciela, Piątkiewicz Bronisław, powołany został w dniu 1. października 1902 do odbycia jednorocznej służby wojskowej, przeto uwolniła go Dyrekcya w dniu 30. września 1902, na jego własne żądanie, od pełnienia obowiązków nauczycielskich.
6. Zastępca naucz. Schmidt Wilhelm, otrzymał z początkiem drugiego półrocza 1902/3 posadę dyrektora w zakładzie ubogich sierot i starców imienia hr. Skarbka w Drohowyżu.
7. Rozporządzeniem z dnia 26. stycznia 1903 L. 2.570, 41.446 zamianowała Wys. c. k. Rada szkol. kraj. kandydatów stanu naucz., Bronisława Stankiewicza i Jerzego Smoleńskiego, zastępcami nauczycieli w tutejszym zakładzie.

II.

Plan nauki w roku szkolnym 1902|3.

A. Przedmioty obowiązkowe.

KLASA I.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Zasady wiary i obyczajów.

Język łaciński, 8 godzin tygodniowo. Na podstawie ćwiczeń Steinera i Scheindlera: Odmiana prawidłowa imion i czasowników; ważniejsze przyimki i spójniki; ćwiczenia w tłomaczeniu z języka łacińskiego na polski i odwrotnie. Przygodna nauka o najważniejszych zasadach składni i stylistyki. Uczenie się na pamięć krótkich zdań i dłuższych ustępów (bajki, powiastki). Od listopada co tydzień zadanie szkolne, w II. półroczu także domowe.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Elementarna nauka o zdaniu pojedynczem i złożonem; elementarna nauka odmiany imienia i słowa; główne zasady pisowni (przy dyktatach); przygodna nauka składni i interpunkcyi. Wyraziste czytanie ustępów tak prozaicznych jak i poetycznych; rozbiór, streszczanie ustępów i opowiadanie; na pamięć polecone ustępy. W I. półroczu dyktaty co tydzień; w II. dyktaty i wypracowania stylistyczne naprzemian, zrazu szkolne, przy końcu roku także domowe.

Język niemiecki, 6 godzin tygodniowo. Czytanie, uczenie się na pamięć słów, zwrotów i niektórych całych ustępów z wypisów Petelenza i Germana na kl. I.; rozmowa w języku niemieckim w formie pytań i odpowiedzi o rzeczach, w czytanym ustępie zawartych; retrowersya. Gramatyka według czytanej książki: Regularna odmiana imienia i słowa; główne

zasady składni w zdaniu głównem i pobocznem. Co tydzień zadanie szkolne. Tematy: dyktaty, pisanie z pamięci ustępów memorowanych, retrowersye.

Geografia, 3 godziny tygodniowo. Poglądowe zaznajomienie z zasadniczemi pojęciami geograficznemi. Dzienne ruchy słońca w różnych porach roku, oryentowanie się w okolicy. Główne pojęcia o kształtach lądów i wód. Podział ludności pod względem pochodzenia i religii. Najważniejsze systemy górskie i rzeki, oraz państwa i posiadłości we wszystkich częściach świata. Ćwiczenia w czytaniu i rysowaniu map.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. (W I. półroczu arytmetyka, w II. półroczu arytmetyka i geometrya naprzemian). System dziesiętny. Liczby rzymskie. Cztery główne działania liczbami mianowanemi i niemianowanemi, całemi i dziesiętnemi. Metryczny układ miar i wag. Działania liczbami wielorakiemi. Podzielność liczb i ich rozkład na czynniki proste. Wspólny podzielnik, wielokrotność. Elementarna nauka o ułamkach zwyczajnych. Z geometryi: pojęcia zasadnicze, linia prosta, koło, kąty. Trójkąt (do przystawania). Ćwiczenia domowe. Zadań szkolnych 3 w półroczu.

Historya naturalna, 2 godziny tygodniowo. Przez pierwsze 6 miesięcy kręgowce. Od marca świat roślinny.

KLASA IIa+b.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Dzieje Starego Zakonu.

Język łaciński, 8 godzin tygodniowo. Uzupełnienie nauki z klasy I. o formach prawidłowych i nieodmiennych częściach mowy. Najważniejsze formy nieprawidłowe. Acc. i nom. c. infinitivo, gerundium i gerundivum, abl. abs., coniug. periphrastica. Składnia najpospolitszych zdań pobocznych. Ćwiczenia ustne i memorowanie jak w kl. I. Co miesiąc 3 zadania szkolne, 1 domowe.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Z gramatyki: Powtórzenie o zdaniu, materyału przerabianego w kl. I. Zdanie złożone, rodzaje zdań pobocznych. Uzupełnienie interpunkcyi i ortografii. Czytanie wypisów, deklamacya. Wypracowania stylistyczne 3 na miesiąc, naprzemian domowe i szkolne.

Język niemiecki, 5 godzin tygodniowo. Rozmówki w formie pytań i odpowiedzi na podstawie czytanych ustępów; retrowersya; uczenie się na pamięć wyrazów, zwrotów i całych ustępów. Powtórzenie odmiany regularnej i głównych zasad składni. Co tydzień zadanie, z tych jedno domowe na miesiąc.

Historya i geografia, 4 godziny tygodniowo. Dzieje starożytne, zwłaszcza Grecyi i Rzymu sposobem biograficznym. Geografia fizyczna i polityczna Azyi i Afryki. Poziomy i pionowy układ Europy. Szczegółowa geografia Europy południowej i W. Brytanii. Ćwiczenia w rysowaniu szkiców kartograficznych.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. Powtórzenie i uzupełnienie o najw. wspól. podzielniku i najmn. wspól. wielokrotności. Systematyczna nauka o ułamkach zwyczajnych. Zamiana ułamków zwyczajnych na dziesiętne i odwrotnie. Stosunki, proporcye. Reguła trzech pojedyncza z zastosowaniem do proporcyi. Wnioskowanie. Rachunek procentu pojedynczego. Z geometryi: osie symetryi dłużni i kątów, przystawanie trójkątów i zastosowanie tegoż. Najważniejsze właściwości koła, czworoboków i wieloboków. Ćwiczenia i zadania jak w klasie I.

Historya naturalna, 2 godziny tygodniowo. Przez pierwsze 6 miesięcy zoologia: ptaki, gady, płazy, ryby, skorupiaki i robaki, mięczaki, szkarłupnie, jamochłony i pierwoszczaki. Od marca świat roślinny.

KLASA IIIa+b.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Dzieje Nowego Zakonu.

Język łaciński, 6 godzin tygodniowo. Z gramatyki (3 godziny tygodniowo): Systematyczna nauka o składni zgody, rządu i przyimków. — Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne. — Lektura (3 godziny tygodniowo) z Korneliusza Neposa żywotów wybranych. Co 14 dni zadanie szkolne, co 3 tygodnie domowe.

Język grecki, 5 godzin tygodniowo. Odmiana prawidłowa imion i czasowników aż do słów na μι z odpowiedniemi ćwiczeniami ustnemi i piśmiennemi. Od połowy I. półr. i w II. półr. co 14 dni jedno zadanie, domowe i szkolne naprzemian.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Gramatyka (1 godzina). Składnia rządu. Systematyczna nauka deklinacyi. Powtórzenie części mowy i zasad ortografii i interpunkcyi. Czytanie wzorów według wypisów, połączone z objaśnianiem i zdawaniem sprawy, deklamacya. Zadania 2 na miesiąc, naprzemian domowe i szkolne.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Gramatyka: Systematyczna nauka o formach i składni rządu. Czytanie ustępów z wypisów Petelenza i Germana na kl. III. z objaśnianiem formy i treści. Swobodniejsza reprodukcya ustępów objaśnionych. Uwzględnianie synonimów. Zadania 2 na miesiąc, domowe i szkolne naprzemian. Tematy: streszczenia, retrowersye, reprodukcye.

Historya i geografia, 3 godziny tygodniowo. (Naprzemian 1 godzina historyi, 1 godzina geografii). Z historyi: Wieki średnie sposobem biograficznym z szczególniejszem uwzględnieniem historyi austryackiej. Z geografii: Szczegółowa geografia Europy środkowej, północnej i wschodniej (z wyłączeniem monarchii austryako węgierskiej), Ameryki i Australii. Ćwiczenia w rysowaniu szkiców map.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. (Naprzemian 1 godzina arytmetyki, 1 geometryi). Z arytmetyki: Cztery główne działania liczbami ogólnemi, całkowitemi i ułamkowemi. Podnoszenie do 2-giej potęgi i obliczanie drugiego pierwiastka. W zastosowaniu do obliczeń geometrycznych liczby niezupełne, skrócone mnożenie i dzielenie. Z geometryi: Porównanie, przemiana i podział figur. Pomiar powierzchni. Twierdzenie Pitagorasa. Najważniejsze zasady z podobieństwa figur płaskich. Ćwiczenia i zadania jak w kl. I.

Nauki przyrodnicze, 2 godziny tygodniowo. W I. półroczu fizyka: Pojęcia wstępne, ciepło i najważniejsze rzeczy z chemii nieorganicznej. W II. półr. mineralogia: Opisywanie i porównanie najważniejszych gatunków minerałów i skał ze szczególnem uwzględnieniem krajowych.

KLASA IV.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Nauka o obrzędach Kościoła katolickiego.

Język łaciński, 6 godzin tygodniowo. Z gramatyki (3 godz. tygodniowo): Systematyczna nauka o czasach i trybach, infinitivus, oratio obliqua, participium, gerundium, supinum, spójniki — na podstawie stosownych ćwiczeń według książki Próchnickiego dla kl. IV. Prozodya i metryka z czytaniem Ovidyusza. Z lektury w kl. IVa: *a)* Caes. de bello Gall. I, 1—29, III, IV, VI. (1—10); *b)* Ovidii Metam.: Cztery wieki i Żywot własny. Co 14 dni zadanie szkolne, co 3 tygodnie zadanie domowe.

Język grecki, 4 godziny tygodniowo. Odmiana czasowników na „μι" i czasowników nieprawidłowych na „ω". Składnia. Tłomaczenie z języka greckiego na polski i odwrotnie. Co miesiąc dwa zadania, naprzemian domowe i szkolne.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Systematyczna nauka konjugacyi i składni w obrębie czasownika; systematyczna nauka o zdaniu złożonem i okresach. Nauka o wierszowaniu. Powtórzenie całej gramatyki w ogólnym zarysie. Czytanie wypisów jak w kl. III. Deklamacya. Dwa zadania na miesiąc, domowe i szkolne.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Swobodna reprodukcya czytanych ustępów prozaicznych i poetycznych. Synonimika. Memorowanie. Z gramatyki: Systematyczna nauka o zdaniu złożonem i uzupełnienie składni rządu. Co miesiąc dwa zadania, domowe i szkolne naprzemian. Tematy: Reprodukcye, retrowersye, opowiadania, opisy i listy.

Historya i geografia, 4 godziny tygodniowo. Historya (2 godziny tygodniowo): dzieje nowożytne ze szczególnem uwzględnieniem dziejów monarchii austryacko-węgierskiej. Szczegółowa geografia monarchii austro-węgierskiej pod względem fizycznym i politycznym. Ćwiczenia w rysowaniu map.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. Z arytmetyki: równania pierwszego stopnia o jednej i więcej niewiadomych. Równania drugiego i trzeciego stopnia dwuwyrazowe, mające zastosowanie przy rozwiązywaniu zagadnień geometrycznych. Podnoszenie do trzeciej potęgi i obliczanie trzeciego pierwiastka. Reguła trzech złożona, reguła podziału. Z geometryi: stereometrya. Ćwiczenia i zadania jak w kl. I.

Fizyka, 3 godziny tygodniowo. Magnetyzm, elektryczność, mechanika ciał stałych, płynnych i lotnych, akustyka, optyka; najważniejsze wiadomości z geografii matematycznej i kosmografii.

KLASA Va+b.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Dogmatyka ogólna.

Język łaciński, 6 godzin tygodniowo. Lektura (5 godzin tygodniowo): *a)* Livius ks. XXI. lektura domowa ks. XXII.; *b)* Ovidii Metam. 3, 4, 5, 12, 14, 17, 18, 20, 27, Fasti 6, 11. Z Trenów ust. 3. Lektura domowa Met. 6, 22. Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne (1 godzina tygodniowo), na tle lektury, połączone z powtarzaniem i uzupełnianiem składni zgody i rządu, tudzież nauki o właściwościach języka w używaniu poszczególnych części mowy. Co miesiąc zadanie szkolne.

Język grecki, 5 godzin tygodniowo. Lektura (4 godziny tygodniowo): *a)* Xenofonta Anab. ustępy: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 12; *b)* Homera Iliady ks. I. Lektura prywatna: z Chres. Xen. Anab. ustępy: 4, 9, 11, 16, 17, 18, z Iliady ks. III. Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne (1 godzina) na podstawie lektury Xenofonta. Zadań szkolnych 4 w półroczu.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Czytanie i rozbiór celniejszych utworów z rozmaitych rodzajów poezyi i prozy na podstawie wypisów. Wiadomości historyczno-literackie o czytanych pisarzach. W całości czytano Pana Tadeusza. Lektura prywatna: Mohort, Stare wrota, Ułas, Latarnik, Bartek zwycięzca, Hania, Stary sługa, Pójdźmy za Nim, Przez stepy, Orso, Listy z Afryki, Listy z Ameryki, Szkice historyczne Szajnochy, Drobne powieści Kraszewskiego, Nowele Prusa, powieści Orzeszkowej, Rodziewiczownej i tłomaczenia Odyńca. Zadań 7 w półroczu, naprzemian domowe i szkolne.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Samodzielna reprodukcya na podstawie lektury wypisów, połączonej z objaśnieniami językowemi i rzeczowemi. Uczenie się na pamięć celniejszych ustępów. Przygodne uzupełnianie wiadomości gramatycznych. W półroczu 7 zadań, 3 szkolne i 4 domowe. Tematy: Streszczenia ustępów czytanych, opowiadania, opisy, przekłady z innych języków.

Historya i geografia, 3 godziny tygodniowo. Dzieje starożytne, osobliwie Greków i Rzymian do podboju Italii, przy ciągłem uwzględnianiu geografii.

Matematyka, 4 godziny tygodniowo. Arytmetyka (2 godziny): Cztery zasadnicze działania. Podzielność liczb. Największy podzielnik i najmniejsza wielokrotność. Układy liczbowe. Ułamki zwyczajne i dziesiętne. Stosunki i proporcye. Równania pierwszego stopnia o jednej i więcej niewiadomych. Z geometryi: (2 godz.) planimetrya. Ćwiczenia i zadania jak w kl. I.

Historya naturalna, 2 godziny tygodniowo. W I. półroczu mineralogia i geologia, w II. półroczu botanika.

KLASA VI.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Dogmatyka szczegółowa.

Język łaciński, 6 godzin tygodniowo. Lektura (5 godzin w tygodniu): *a)* Sallust. De bello Jugurth., *b)* Cic. in Catil. I., *c)* Verg. Ecl. 1, 5, 9, Georg. 1, 4, 6, Aen. I. Lektura prywatna Sall. Catilina. Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne. Zadania jak w kl. V.

Język grecki, 5 godzin tygodniowo. Lektura: *a)* Hom. Iliady ks. VI, XVI, XVIII, (369—617), XXII i XXIV. Lektura domowa Hom. II. księgi: VII, X, XVII, XIX, XXI, XXIII. Z Herod. ks. VIII §§. 40—96. Lektura domowa ks. VII. Z ksen. Cyr. ustp. 6 i 8. Z pamiętników: Obrona Sokratesa. Gramatyka i zadania jak w kl. V.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Czytano dzieła literatury okresu I—V włącznie, podług wypisów Tarnowskiego i Wójcika. Lektura prywatna: „Heidensteina pamiętniki o wojnie moskiewskiej“. „Pamiętniki Paska“, Kitowicza. Trylogia Sienkiewicza, Rzewuskiego: „Listopad“, Tarnowskiego: „Pisarze polityczni XVI. w.“ i „Jan Kochanowski“, a nadto powieści Kraszewskiego, Prusa i Korzeniowskiego. Zadania jak w kl. V.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Stylistyka i poetyka na tle lektury wypisów. W całości czytano Lessinga: „Minna von Barnhelm“, Körnera: „Zriny“. Zadania jak w kl. V.

Historya i geografia, 4 godziny tygodniowo. Historya rzymska od podboju Italii i dzieje średniowieczne w połączeniu z geografią.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. (Naprzemian arytmetyka i geometrya). Arytmetyka: Potęgi, pierwiastki, logarytmy i równania drugiego stopnia o jednej niewiadomej. Geometrya: Stereometrya, goniometrya i trygonometrya do rozwiązania trójkątów prostokątnych włącznie. Zadania i ćwiczenia domowe jak w kl. V.

Historya naturalna, 2 godziny tygodniowo. Zoologia w połączeniu z zasadami anatomii i fizyologii ludzkiej.

KLASA VII.

Religia, 2 godziny tygodniowo. Etyka chrześcijańsko-katolicka.

Język łaciński, 5 godzin tygodniowo. Lektura (4 godziny): *a)* Vergil. Aeneis ks. II, VI, IX. Prywatna lektura: ks. X—XII. *b)* Cicero p. Milone. Laelius. Prywatna lektura: De imperio C. Pompei, Cato Maior. Ćwiczenia gramatyczno-stylistyczne (1 godzina). Zadania jak w kl. V.

Język grecki, 4 godziny tygodniowo. Lektura: *a)* Demostenesa mowy: Olynt. A, O Pokoju, Sprawy Chersoneskie. Prywatna lektura: Olynt. B, Γ, Filipika I, II. *b)* Homer Odyss. ks. VI. (v. 150) IX, XIII, XVIII. Prywatna lektura: ks. I, II, III, IV. Zadania i gramatyka jak w kl. V.

Język polski, 3 godziny tygodniowo. Literatura okresu VI. i VII. według wypisów szkolnych. W całości przeczytano: „Powrót Posła“ J. U. Niemcewicza, „Barbarę Radziwiłłównę“ Felińskiego, pisma A. Mickiewicza, J. Słowackiego, „Marya“ Malczewskiego, „Śluby panieńskie“ Fredry. Lektura prywatna: większe powieści Prusa, Szkice historyczne Kubali, Kallenbacha „Adam Mickiewicz“, P. Chmielowskiego „Szkice literackie“, Tretiaka „Mickiewicz w Kownie“, Pisma Orzeszkowej, powieści Korzeniowskiego, Kraszewskiego; Utwory dramatyczne: Rydla, Wyspiańskiego, Fredry: „Geldhab“, „Damy i Huzary“, „Jowialski“, „Nikt mnie nie zna“; powieści Żeromskiego, Powieści poetyczne Byrona; Dramata Szekspira, Corneille'a, Racine'a. Zadań 5 w półroczu.

Język niemiecki, 4 godziny tygodniowo. Pogląd na dzieje piśmiennictwa niemieckiego aż do Klopstocka. Dokładniejsza, na lekturze wypisów oparta, znajomość epoki klasycznej do r. 1794, ze szczególnem uwzględnieniem Lessinga i Her-

dera. W całości czytano w szkole: Göthego „Hermann und Dorothea“, z Schillera „Maria Stuart“, Wielanda „Oberon“ (w wyjątkach). Obowiązkowa lektura domowa: Goethego „Götz von Berlichingen“ i Szekspira „Macbeth“. Prywatnie czytano dramaty Lessinga, Goethego, Schillera i. i. Zadań 5 na półrocze, 3 domowe, 2 szkolne. Tematy: charakterystyki, rozprawki, sprawozdania z lektury szkolnej lub domowej.

Historya i geografia, 3 godziny tygodniowo. Historya nowożyna.

Matematyka, 3 godziny tygodniowo. Z arytmetyki: Równania kwadratowe i wykładnicze o jednej i kilku niewiadomych; równania nieoznaczone; szeregi; rachunek procentu składanego; kombinacye, dwumian Newtona. Z geometryi: Trygonometrya wraz z zastosowaniem; geometrya analityczna w płaszczyźnie. Ćwiczenia i zadania jak w kl. V.

Fizyka, 3 godziny tygodniowo. Mechanika ciał stałych, płynnych i lotnych, ciepło i chemia.

Logika, 2 godziny tygodniowo. Logika elementarna.

B. Przedmioty nadobowiązkowe.

Historya kraju rodzinnego, wykładana w kl. III, IV, VI (w drugiem półroczu) i VII po 1 godz. tygodniowo. Dzieje Polski, Rusi i Litwy: w kl. III. od czasów najdawniejszych do końca XV. w.; w kl. IV. dalszy ciąg do końca XVIII. w w kl. VI. od czasów najdawniejszych do Kazimierza Wielkiego; w kl. VII. dalszy ciąg do roku 1696.

Język francuski, w trzech oddziałach po 2 godziny tygodniowo.

Oddział I. Nauka czytania i tłómaczenia według „Ćwiczeń francuskich“ Jana Amborskiego, 1-ej części do stronnicy 30-tej. — Ważniejsze zasady gramatyczne. — Rozmówki na tle przerobionego materyału. — Ćwiczenia ortograficzne na tablicy i w zeszytach.

Oddział II. Dalszy ciąg nauki na zasadzie tego samego planu co w I-ym oddziale, według tej samej książki od stronnicy 30-tej do końca. — Nadto powtórzenie materyału przerobionego w I-ym oddziale; krótkie dyktaty; łatwiejsze opowiadania i deklamacye. Zadania domowe.

Oddział III. Dalszy ciąg nauki według „Ćwiczeń francuskich“ Jana Amborskiego, drugiej części. — Ćwiczenie w płynnem i poprawnem czytaniu. — Nauka gramatyki z uwzględnieniem przeważnie konjugacyi nieregularnych czasowników. Dyktaty; tłómaczenia; opowiadania dowolne opracowane w domu, oraz konwersacya i zadania domowe.

Śpiew, w 2 oddziałach, po 2 godziny tygodniowo. Oddział I. Próba głosu, system liniowy, alfabet muzyczny, klucze i ich znaczenie w muzyce. Ćwiczenia głosu na podstawie sekund, tercyi i t. d., aż do oktawy. Gamy krzyżykowe i bemolowe, ich skład wewn. i porównanie z gamą dyatoniczną e-dur. Gamy molowe, krzyżykowe i bemolowe, porównanie ich z durowemi. Gama chromatyczna i jej znaczenie w śpiewie. Ćwiczenia głosowe w tonacyach majorowych i minorowych, oraz podwójnych pasaży. Stopniowe śpiewanie jedno- dwu- i trzyzgłoskowych pieśni kościelnych i świeckich. Oddział II. Ćwiczenia głosu na podstawie gamy dyatonicznej i pasaży złożonych. Nauka o odpowiednich tonacyach i pierwszem ich pokrewieństwie. Harmonia, akordy trzy- i czterogłosowe. Ćwiczenia głosu skombinowane. Akordy cztero-dźwiękowe, należące do konsonansów naturalnych. Cieniowanie i moderowanie w śpiewie. Praktyczne ćwiczenia w wykonywaniu trzy- i czterogłosowych mszy i pieśni kościelnych, oraz pieśni świeckich polskich i obcych kompozytorów.

Rysunki, w 2 oddziałach po 2 godziny tygodniowo. Oddział I.: Linie proste, krzywe, ich układ rytmiczny w połączeniu z motywami roślinnemi. Ogólne pojęcia o perspektywie prostej, rysowanie brył geometrycznych. Oddział II.: Ornamenta z modeli gipsowych.

Kaligrafia, w 2 oddziałach po 1 godzinie tygodniowo. Pismo zwyczajne łacińskie podług metody Nowickiego i niemieckie podług metody Greinera.

Gimnastyka, w 3 oddziałach, po 2 godziny tygodniowo. Ćwiczenia rzędowe w miejscu i pochodzie, ćwiczenia wolne i z przyborami, ćwiczenia na przyrządach, ćwiczenia wspólne bez przyborów i z przyborami, bieg, gry i zabawy.

Stenografia, w 2 oddziałach, po 1 godzinie tygodniowo. Oddział I. Alfabet, tworzenie zgłosek i wyrazów. Wyrażanie samogłosek w wyrazach. Zrostki. Zrostki obce. Końcówki. Skracanie wyrazów. Znaczniki. Opuszczanie nieistotnych części słów. Oddział II. Wszystkie sposoby skracania zdań.

Na naukę języka ruskiego uczęszczali uczniowie tutejszego zakładu do c. k. gimnazyum III. w Krakowie. Nauki tegoż przedmiotu udzielał tamże Łepski Bohdan, z. n. gimnazyum św. Jacka w Krakowie.

III.

Tematy wypracowań piśmiennych.

a) W języku polskim.

KLASA Va.

1. Powódź, jako żywioł niszczący, (dom.).
2. Spór Agamemnona z Achilesem, (szkol.).
3. Korzyści żeglugi, (dom.).
4. Uroczystości pogrzebowe u starych Litwinów, (szkol.).
5. Jakie uczucia budzi widok Wawelu w sercach każdego Polaka, (dom.).
6. Ogólny obraz Litwy według wstępu „Pana Tadeusza“, (szkol.).
7. Rozkład wewnętrzny dworu Soplicowskiego. (Według I ks. P. Tadeusza, szkol.).
8. Szlachta XVIII w. według poznanych wyjątków z powieści Korzeniowskiego i Rzewuskiego, (szkol.).
9. Las pod względem estetycznym. (Według P. Tadeusza, dom.).
10. Szlachta Dobrzyńscy i ich znaczenie w historyi polskiej, (szkol.).
11. Pierwsze chwile letniego wieczoru po zachodzie słońca. (Obrazek estetyczny, dom.).
12. Stepy Nebraski w porze letniej. (Według lektury, szkol.).
13. Ukraina u Zaleskiego. (Według przeczytanych dumek, dom.).
14. Podać zwięzłą treść satyry Krasickiego p. t. „Marnotrastwo“, (według lektury, szkol.).

KLASA Vb.

1. Wrażenia z ostatnich wakacyj, (dom.).
2. Rozmowa Litawora z Rymwidem, (szkol.).
3. Wyjaśnić myśli zawarte we wierszu Konst. Gaszyńskiego: „Tęsknota za krajem“, (dom.).

4. Pogrzeb Hektora, (szkol.).
5. Koleje życia Latarnika, (na podstawie nowelki H. Sienkiewicza, dom.).
6. Opis polowania, (według IV ks. P. Tadeusza, szkol.).
7. Przebieg obrad u Maćka w Dobrzynie, (dom.).
8. Młodość Jacka Soplicy, (szkol.).
9. Wiejski kościółek na tle przyrody wiosennej. (Obrazek estetyczny, dom.).
10. Poranek letni na wsi, (według P. Tadeusza, szkol.).
11. Wschód księżyca w czasie nocy letniej, (obrazek estet., dom.).
12. Krakusowy gród i jego początki, (według lektury, szkol.).
13. Zwyczaje weselne u ludu krakowskiego, (według Wiesława Brodzińskiego, dom.).
14. Wykazać ślady klasycznego Rzymu w dzisiejszym Rzymie, (według lektury, szkol.).

KLASA VI.

1. Znaczenie wody w przyrodzie, (dom.).
2. Stosunek „Żywota poczciwego człowieka“ Reya do „Dworzanina“ Górnickiego, (szkol.).
3. Kolebka a trumna, (porównanie, dom.).
4. Stanowisko St. Orzechowskiego w literaturze politycznej XVI w., (szkol.).
5. Konieczność satyry w Polsce w XVI w., (dom.).
6. Znaczenie III chóru w Odprawie posłów greckich J. Kochanowskiego, (szkol.).
7. Przezco zdobył sobie J. Kochanowski pierwszorzędne stanowisko w literaturze polskiej XVI w., (szkol.).
8. Kozaczyzna w powieści H. Sienkiewicza: „Ogniem i mieczem“, (szkol.).
9. Pisarze polityczni XVI a XVII w. (charakterystyka porównawcza, dom.).
10. Charakter poezyi rycerskiej na podstawie poznanych wyjątków z Piotra Kochanowskiego, (szkol.).
11. Jacek Soplica a Kmicic, (charakterystyka porównawcza, dom.).
12. Myśli zawarte we wierszu W. Kochowskiego: „Królewska na tron droga“, (szkol.).

13. Satyra u Kochanowskiego a Opalińskiego, (według poznanych utworów, dom.).
14. Zagłoba a Pasek, (charakterystyka porównawcza, szkol.).

KLASA VII.

1. Charakterystyka stronnictwa postępowego w komedyi Niemcewicza: „Powrót Posła“, (szkol.).
2. I nieszczęście może być dla człowieka nauką, (dom.).
3. Klasycyzm a romantyzm w Grażynie, (szkol.).
4. Przyroda w „Panu Tadeuszu“, (dom.).
5. Mickiewicz jako mistrz słowa i wieszcz narodowy w pieśni Wajdeloty, (szkol.).
6. Improwizacya Konrada jako punkt kulminacyjny w twórczości poetyckiej A. Mickiewicza, (szkol.).
7. Ukraina w poezyi A. Malczewskiego, (dom.).
8. Ukrainizm w poezyi polskiej i jego charakterystyczne znamiona, (szkol.).
9. Komizm i jego rozwój w komedyi Al. Fredry: „Śluby panieńskie“, (dom.).
10. Świat fantastyczny w Balladynie, a świat realny i ich wzajemne oddziaływanie na siebie.

b) W języku niemieckim.

KLASA Va.

1. Über die Regierungsform in Altägypten, (dom.).
2. Eine Übersetzung aus dem Polnischen, (szkol.).
3. Kyros des Jüngeren Vorbereitungen zum Kampfe um den persischen Königsthron, (dom.).
4. Die wichtigsten Bauwerke im alten Athen, (szkol.).
5. Des Winters Leiden und Freuden, (dom.).
6. Die römischen Katakomben, (szkol.).
7. Der Nutzen des Eisens, (dom.).
8. Die Geschichte des Wortes „Barbar“, (dom.).
9. Im Bauch des Walfisches. (Nach Lukians „Wahrer Geschichte“), (szkol.).
10. Der Untergang der griechischen Freiheit, (dom.).

11. Der Lauf des Tigrisstromes, (szkol.).
12. Die Ansichten der Alten über die Person und die Werke Homers, (dom.).
13. Der Kampf der Horatier mit den Kuriatiern, (szkol.).
14. Die Zerstörung Karthagos, (dom.).

KLASA Vb.

1. Über die charakteristischen Bauwerke Ägyptens, (dom.).
2. Eine Übersetzung aus dem Polnischen, (szkol.).
3. Eine Hasenjagd zu Wasser, (dom.).
4. Die Handelsbeziehungen der Phönizier, (szkol.).
5. Der Gedankengang in dem Gedichte „die Glücklichen“ von Feuchtersleben, (dom.).
6. Der Panathenäenzug, (szkol.).
7. Die nordamerikanischen Erdölquellen, (dom.).
8. „Des Vogels Rat“ von Josef von Hammer-Purgstall. (Inhaltsangabe, dom.).
9. Lykurgs Gesetzgebung. (Auf Grund der Schullektüre, szkol.).
10. Der Eroberungszug Alexander des Grossen und seine Folgen für den Orient. (Auf Grund des Schulunterrichtes, dom.).
11. Wie Nikolaus Suchowolski die Aufträge seines Herrn erfüllte. („Der alte Diener“ von Sienkiewicz, szkol.).
12. Welchen Umständen verdankte Rom die Vorherrschaft in Italien? (dom.).
13. Altrömische Mahlzeiten, (szkol.).
14. Über die Verwendung der fossilen Kohle, (dom.).

KLASA VI.

1. Menelao's Abenteur auf der Insel Pharos, (dom.).
2. Eine Übersetzung aus dem Lateinischen, (szkol.).
3. Der Zusammenbruch der republikanischen Staatsform in Rom, (dom.).
4. Die Entdeckungsreise des Pytheas von Massalia, (szkol.).
5. Freund und Schmeichler, (dom.).
6. Der Untergang des ostgothischen Reiches in Italien, (szkol.).
7. Inhaltsangabe der Schillerischen Ballade: „Der Graf von Habsburg“, (dom.).

8. Die Bedeutung des Papstes Innocenz III in der Geschichte, (dom.).
9. Der Schild des Achilles. Nach Ilias XVIII, (szkol.).
10. Szigeths Fall. (Nach Körners „Zriny“, dom.).
11. Der Gedankengang in Lessings Gesellschaftslied: „Der Tod“, (szkol.).
12. Welche Gründe bestimmen Tellheim, die geplante Verbindung mit Minna von Barnhelm aufzugeben? (dom.).
13. Kurze Lebensgeschichte des tollen Invaliden Francoeur, (szkoln.).
14. Inhaltsangabe der Schillerischen Ballade „der Taucher“, (dom.).

KLASA VII.

1. Just und Paul Werner in Lessings „Minna von Barnhelm“. (Ein Vergleich, dom.).
2. Durch welche Umstände wurde die Blüte der mittelalterlichen deutschen Literatur herbeigeführt? (szkol.).
3. Die Folgen der Reformation für Deutschland, (dom.).
4. Über die Gattung des Goethe'schen Gedichtes „Hermann und Dorothea“, (szkol.).
5. Haus und Hof des Wirtes „zum goldenen Löwen“, (dom.).
6. Welche Folgen erwuchsen für Götz aus seiner Beteiligung am Bauernkriege? (Auf Grund der Schullektüre, dom.).
7. Die Folgen des spanischen Erbfolgekrieges für die österreichische Hausmacht, (szkol.).
8. Wie reift bei Macbeth der Gedanke an Königsmord zur Tat, (dom.).
9. Der Verlauf der Staatsratsitzung zu Westminster nach Schillers „Maria Stuart“ II Aufzug, (szkol.).
10. Quo semel est imbuta recens servabit odorem testa diu, (dom.).

IV.

Wykaz książek szkolnych na rok 1903/4.

Klasa I. **Religia.** Wielki katechizm religii katolickiej dla szkół średnich dyecezyi krakowskiej. — **Język łaciński.** Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego. Wydanie 2—4. — Steiner i Scheindler, Ćwiczenia łacińskie dla I. kl. Wyd. 2. i 3. — **Język polski.** Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego. — Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla I. kl. Wydanie 2. i 3. — **Język niemiecki.** German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla I. kl. Wyd. 2—5. — **Geografia.** Benoni i Tatomir, Krótki rys geografii. Wydanie 6. i 7. (Nowe wydanie w druku). — **Matematyka.** Brzostowicz, Początki arytmetyki i algebry. Część I. Wyd. 1., 2. i 3. — Močnik-Maryniak, Geometrya poglądowa. Część I. Wydanie 6. i 7. — **Historya naturalna.** Nowicki-Limbach, Zoologia. Wydanie 6—9. Rostafiński, Botanika szkolna na klasy niższe. Wydanie 4.

Klasa II. **Religia.** Ks. Dąbrowski, Historya biblijna zakonu starego. Wydanie 1—4. — **Język łaciński.** Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego. Wydanie 1—4. — Steiner i Scheindler, Ćwiczenia łacińskie dla II. klasy. Wydanie 1—2. — **Język polski.** Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego. — Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla II. kl. Wydanie 1. i 2. — **Język niemiecki.** German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla klasy II. Wydanie 1—3. — **Geografia i historya powszechna.** Baranowski i Dziedzicki, Geografia powszechna. Wyd. 8. — Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Część I. Wydanie 1. i 2. — **Matematyka.** Baraniecki, Podręcznik arytmetyki i algebry.

Część I. i II. — Močnik-Maryniak, Geometrya poglądowa. Część I. Wyd. 6. i 7. — **Historya naturalna.** Nowicki-Limbach, Zoologia. Wydanie 8, 9, 10. — Rostafiński, Botanika szkolna na klasy niższe. Wyd. 4.

Klasa III. **Religia.** Ks. Dąbrowski, Historya biblijna zakonu nowego. Wyd. 1—3. — **Język łaciński.** Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla klasy III. Wydanie 2. i 3. (Wydanie 4. w druku). — Cornelius Nepos. Wyd. Kłaka. — **Język grecki.** Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — Taborski-Winkowski, Ćwiczenia greckie. — **Język polski.** Małecki, Gramatyka języka polskiego. Wyd. 9. — Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla kl. III. — **Język niemiecki.** German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla klasy III. Wydanie 1—3. — Jahner, Deutsche Grammatik. Wyd. 2. — **Geografia i historya powszechna.** Baranowski i Dziedzicki, Geografia powszechna. Wyd. 6—9. — Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Cz. II. — Rawer, Dzieje ojczyste. Wyd. 1. i 2. — **Matematyka.** Baraniecki, Początki arytmetyki algebry. Cz. III. i IV. — Močnik-Maryniak, Geometrya poglądowa. Cz. II. Wydanie 3—6. — **Fizyka.** Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 2. i 3. — **Historya naturalna.** Wiadomości z mineralogii dla klas niższych.

Klasa IV. **Religia.** Ks. Jougan, Liturgika katolicka. Wyd. 1. i 2. — **Język łaciński.** Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla kl. IV. Wyd. 1. i 2. — Caesar, Commentarii de bello Gallico. Wyd. Terlikowski. — Ovidius. Wyd. Sedlmayer-Bednarski. — **Język grecki.** Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — Taborski-Winkowski, Ćwiczenia greckie. — **Język polski.** Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 8. — Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla kl. IV. — **Język niemiecki.** German i Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla kl. IY. Wyd. 1. i 2. — Jahner, Deutsche Grammatik. Wyd. 2. — **Geografia i historya powszechna.** Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Część III. Wyd. 1. i 2. — Bononi-Majerski,

Geografia austr.-węgierskiej monarchii. Wyd. 2. i 3. — Rawer Dzieje ojczyste. Wydanie 1. i 2. — **Matematyka.** Baraniecki, Początki arytmetyki i algebry. Część III. i IV. Močnik-Maryniak, Geometrya poglądowa. Część II. Wyd. 3—6. — **Fizyka.** Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wydanie 2. i 3.

Klasa V. **Religia.** Ks. Jeż, Nauka wiary. — **Język łaciński.** Livius, wyd. Zingerle-Majchrowicz. Ovidius, wyd. Sedlmayer-Bednarski. — Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wydanie 5—7. — **Język grecki.** Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Wydanie 1—9. Homera Iliada. Część I. Wyd. Scheindler-Sołtysik. — Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — **Język polski.** Próchnicki, Wzory poezyi i prozy. Wyd. 2. — **Język niemiecki.** Petelenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die fünfte Classe. Wyd. 2. — **Geografia i historya powszechna.** Zakrzewski, Historya powszechna. Część I. Wydanie 1—4. — **Matematyka.** Dziwiński, Zasady algebry. Wyd. 2. — Močnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. Wyd. 3—5. — **Historya naturalna.** Łomnicki, Mineralogia i geologia. Wyd. 3—5. Rostafiński, Batanika szkolna dla klas wyższych.

Klasa VI. **Religia.** Ks. Jougan, Dogmatyka szczegółowa. — **Język łaciński.** Sallustius, Catilina. Wyd. Klimscha-Sołtysik. — Vergilius, wyd. Eichler-Rzepiński. — Cicero, Catilina, wyd. Kornitzer-Sołtysik. — Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — **Język grecki.** Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Wyd. 1—3. — Homera Iliada. Część I. i II. Wyd. Scheindler-Sołtysik. — Herodot. Wyd. Terlikowski. — Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — **Język polski.** Wypisy polskie St. Tarnowskiego i J. Wójcika. Część I. Wydanie 2. — **Język niemiecki.** Petenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die sechste Classe. Göthe: Hermann und Dorothea. Lessing: Minna von Barnhelm. — **Geografia i historya powszechna.** Zakrzewski, Historya powszechna. Część I. Wydanie 1. i 2. Część II. Wyd. 1. i 2. Część III. 1903. Wyd. 1. i 2. — Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 1., 2. i 3. — **Matematyka.** Baraniecki,

Algebra. — Močnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. Wyd. 3. i 4. — Kranz, Tablice logarytmów pięciocyfrowych. — **Historya naturalna.** Petelenz, Zoologia dla klas wyższych szkół średnich. Wydanie 1. i 2.

Klasa VII. **Religia.** Ks. Szczeklik, Etyka katolicka. — **Język łaciński.** Cicero: Laelius, De imperio Cn. Popei. Wyd. Kornitzer-Sołtysik, Vergilius, wyd. Eichler-Rzepiński. — Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — **Język grecki.** Homera Odyssea, wyd. Pauly-Wotke, Demostenes, wyd. Wotke-Schmidt. — Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — **Język polski.** Wypisy polskie Tarnowskiego i Wójcika. Część I. Wyd. 1. i 2. — Wypisy polskie Tarnowskiego i Próchnickiego. Część II. Wydanie 1. i 2. — **Język niemiecki.** Petelenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die siebente Classe. Schiller: „Jungfrau v. Orleans" wydanie Graesera, Shakespeare: „Julius Caesar", Schiller: „Wallenstein" (trylogia), wydanie Freytaga. — **Geografia i historya powszechna.** Zakrzewski, Historya powszechna. Część III. — Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 1., 2. i 3. — **Matematyka.** Baraniecki, Algebra. — Močnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. Wyd. 3. i 4. — Kranz, Logarytmy. — Kranz, Zadania i zagadnienia z geometryi i arytmetyki dla klas wyższych. — **Fizyka.** Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wydanie 1. i 2. — Tomaszewski, Chemia. Wyd. 2. i 3. — **Propedeutyka Filozofii.** Kozłowski, Logika elementarna.

Klasa VIII. **Religia.** Ks. Jougan, Historya kościoła katolickiego. Wyd. 1. i 2. — **Język łaciński.** Horatius. Wyd. Sas. — Tacitus. Wyd. Staromiejski. — Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 5—7. — **Język grecki.** Platon: Apologia, Kriton. Wyd. Lewicki. — Sofokles: Antygona. Wyd. Majchrowicz. — Homera Odyssea. Wyd. Jezienicki. — Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego. — **Język polski.** Wypisy polskie Tarnowskiego i Próchnickiego. Część II. Wyd. 1. i 2. — **Język niemiecki.** Petelenz-Werner, Deutsches Lesebuch für die achte Classe. — Goethe: „Iphigenie auf Tauris". — Schiller: „Wilhelm Tell",

wyd. Graesera. — Schiller: „Wallenstein“ (trylogia), wyd. Freytaga. — **Geografia i historya powszechna.** Głąbiński-Finkel, Historya i statystyka austryacko-węgierskiej monarchii. — Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 1., 2. i 3. — **Matematyka.** Baraniecki, Algebra. — Močnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas. Wyd 3, 4. i 5. — Kranz, Logarytmy. — Kranz, Zadania i zagadnienia z arytmetyki i geometryi dla klas wyższych. — **Fizyka.** Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. — **Propedeutyka filozoficzna.** Lindner-Kulczyński, Wykład psychologii.

V.

Stan zbiorów naukowych.

1. Biblioteka.

a) Biblioteka dla nauczycieli.

Biblioteka dla nauczycieli obejmuje podręczników szkolnych dzieł razem 390 w 551 tomach.

W bieżącym roku szkolnym zakupiono:

Książek szkolnych 12. — Wilhelm Braune: Althochdeutsche Grammatik. — Fr. Wężyk: Sofoklesa Edyp Król, Eneida Wergilego. — Czubek: Lirycy greccy. — Szmurło: Iliada Homera. — Kubik: Realerklärung und Anschauungsunterricht bei der Lektüre Ciceros. — Malfertheiner: Realerklärung und Anschauungsunterricht der griechischen Klassiker, I Teil. — Ameis Hentze: Homers Odyssee 2 t. — J. Krassing: Lateinische Stilübungen. — Strzemcha: Geschichte der deutschen National-Literatur. — Dr. L. German: Przegląd dziejów literatury powszechnej, tom 3-ci. — Dr. Paweł Popiel: Satyry i Listy Horacego. — Wyspiański: Wyzwolenie. — Dr. Otto Willmann: Philos. Propädeutik. — Dr. W. Levin: Methodischer Leitfaden für den Anfangsunterricht in der Chemie. Dr. M. Schuster: Geometrische Aufgaben. — Dr. Bardey: Aufgabensammlung. — Ignacy Kranz: Zbiór zadań matematycznych dla klas wyższych szkół średnich. — Dr. Lubarsch: Technik des chemischen Unterrichts. — M. Bobrzyński: Statut Rady szkolnej krajowej galicyjskiej.

Zakład prenumeruje czasopisma:

1) Biblioteka Warszawska. — 2) Przegląd polski. — 3) Poradnik językowy. — 4) Pamiętnik literacki. — 5) Kwartalnik histo-

ryczny. — 6) Przewodnik bibliograficzny. — 7) Zeitschrift für den physikalischen und chemischen Unterricht.

Otrzymano w darze:

Wydawnictwa Akademii Umiejętności w Krakowie z roku 1903. — Z c. k. Rady szkolnej krajowej: Ks. Stanisław Załęski: „Jezuici w Polsce“, tomów 3, vol. 5. — Sprawozdanie c. k. Rady szkolnej krajowej w latach szk. 1875—1883, 1884—1888. — Polskie słownictwo chemiczne, uchwalone przez Akademię Um. w Krakowie. — Monatshefte für Mathematik und Physik, rocznik XIII. — Z Magistratu miasta Krakowa: Statystyka miasta Krakowa, zeszyt VIII. — Od Wydziału Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych: Dr. Jezienicki: Ianicii, Cochanovii, Sarbievii carmina selecta.

b) Biblioteka dla młodzieży.

Biblioteka dla młodzieży obejmuje:

a) dzieł polskich	408	w 491	tomach
b) „ niemieckich	92	„ 154	„
Razem dzieł	500	w 645	tomach

W bieżącym roku szkol. zakupiono:

a) Dzieła polskie: 1. Kubala: Szkice historyczne, 2 tomy. — 2. Kraszewskiego powieści, dzieł 13. — 3. Korzeniowskiego, dzieł 5. — 4. Bolesława Prusa: Lalka, 2 tomy. — 5. Tretiak: Młodość Mickiewicza, 2 tomy. — 6. Jeż: Uskoki, 2 tomy. — 7. Henryk Rzewuski: Listopad, Pan Soplica. — 8. Ks. Morowski: Celowość w naturze. — 9. Flammarion: Niebo. — 10. Aureli Urbański: Utwory poetyczne, Miatież. — 11. Czajkowski: Powieści kozackie. — 12. St. Bełzy, 4 dzieła. — 13. Juliusz Słowacki: Poezye, 4 tomy. — 14. Ks. Badeni: Św. Stanisław Kostka. — 15. Ks. Cepay: Żywot św. Alojzego Gonzagi. — 16. W. Pola, 2 dzieła. — 17. Lenartowicz: Lirenka. — 18. Przyborowski: Na oceanie spokojnym, Rubin Wezyrski. — 19. Morawska: Z życia małych dzieci. — 20. Lam, 2 dzieła. — 21. J. Wilkosz: Dziady Mickiewicza, Rozbiór Irydyona, Rozbiór Nieboskiej komedyi. — 22. Zdziechowski: Byron i jego wiek. — 23. P. Chmielowski: Współcześni poeci polscy. — 24. Konopnicka: Wesołe chwile. — 25. Arcy-

dzieła polskich i obcych pisarzy, 5 tomików. — 26. Wigura: Złotobrody Emir. — 27. Koszutski: Św. Jan Kostka. — 28. M. Rodziewiczówna: Straszny dziadunio, Klejnot. — 29. Esteja: Kto zwycięzcą. — 30. Deotyma: Panienka z okienka. — 31. Przygody Jakóba Prawdzica. — 32. Klemens Junosza: W sieci pajęczej, Nowele i Obrazki. — 33. Garczyński: Poezye. — 34. Gebarski: Robinson Tatrzański. — 35. Julian Klaczko: Wieczory Florenckie.

b) Dzieła niemieckie: 1. Herder: Der Cid. — 2. Lessing: Nathan der Weise, Miss Sara Sampson. — 3. Sammlung Göschen: dzieł 16. — 4. Hermann Sudermann: Frau Sorge. — 5. Alexander v. Humbold: Kosmos. — 6. Klaus Bernhard: Der Pfandfinder. — 7. Wieland: Oberon. — 8. Hebbel's Werke. — 9. Göthes Werke. — 10. Bürger's Werke. — 11. Uhland's Werke. — 12. Kleist's Werke. — 13. Lenau's Werke. — 14. L. Anzengruber's Werke. — 15. Tenera: Indische Fahrten. — 16. Pederzani Weber: Kleine Knaben—Grosse Helden. — 17. Franz Hoffmann's Ausgewählte Erzählungen. — 18. Neumann: Auf der Flucht. — 19. Schiller's Werke. — 20. Raimund's Werke.

Książki tak polskie jak i niemieckie wypożyczano co tydzień.

Książek polskich wypożyczyło w ciągu całego roku szkolnego:

Z klasy	I.	28	uczniów	213	książek
„	II.	65	„	609	„
„	III.	51	„	486	„
„	IV.	41	„	260	„
„	V.	53	„	329	„
„	VI.	36	„	226	„
„	VII.	28	„	125	„
Razem		302	przeczytało	2248	książek

Książek niemieckich wypożyczyło w ciągu całego roku szkolnego:

Z klasy	II.	20	uczniów	53	książek
„	III.	25	„	97	„
„	IV.	19	„	35	„
„	V.	28	„	87	„
„	VI.	13	„	21	„
„	VII.	12	„	48	„
Razem		117	uczniów	341	książek

Prócz tego klasa VII ma wspólną własną biblioteczkę, z której korzystają uczniowie klas wyższych.

2. Gabinet fizykalny.

Gabinet fizykalny posiada z końcem roku szkolnego 1903, 217 numerów przyrządów i narzędzi. W ostatnim roku zakupiono narzędzi za 30 K. 15 h., chemikaliów i przyborów szklanych do doświadczeń chemicznych za 193 K. 50 h.

3. Gabinet historyi naturalnej.

	Przybyło w r. bieżącym:	Posiada z końcem b. r.:
1. Szkieletów, czaszek, innych kości . .	—	17
2. Okazów zw. kręgowych wypchanych .	—	30
3. „ „ „ spirytusowych	—	17
4. Owadów: gablotek	—	3
słojów	—	3
5. Okazów zw. innych: spirytusowych .	—	23
„ „ „ suchych . . .	—	5
6. Modeli: zoologicznych	—	6
„ botanicznych	—	29
„ mineralogicznych	16	20
7. Okazów minerałów i skał	—	225
8. Tablic: zoologicznych	—	39
botanicznych	—	29
mineral. i geologicz. . . .	—	5
9. Preparatów mikroskopowych	—	15
10. Zielników	—	1
Tablic z zasuszonemi roślinami . . .	—	4
11. Mikroskopów	—	1
12. Narzędzi i przyborów do urządzania zbiorów i ich ochrony	—	37
13. Odczynników i przyrządów do badań	—	5

4. Gabinet geograficzno-historyczny.

Gabinet geograficzno-historyczny posiada obecnie 85 numerów inwentarza, obejmujących 212 sztuk obrazów i map. W osta-

tnim roku szkolnym zakupiono: 1. Kiepert: Alt-Griechenland. — 2. Kiepert: Italia antiqua. — 3. Kiepert: Das römische Reich. — 4. Hölzels geographische Charakterbilder, 2 obrazy.

5. Gabinet rysunkowy.

Gabinet rysunkowy posiada obecnie 51 sztuk modeli, ornamentów i odlewów gipsowych. W roku szkolnym 1902/3 zakupiono ornamentów i modeli gipsowych za 131 Koron.

VI.

Fizyczny rozwój młodzieży.

Głównym warunkiem dla fizycznego rozwoju młodzieży jest, aby budynek szkolny, w którym młodzież znaczną część swego wieku przebywa, był hygienicznie urządzony, wygodny i do potrzeb szkolnych zastosowany. Zakład tutejszy takiego budynku nie posiada, mieści się w części budynku P. Götza w lokalnościach na I i II piętrze, a na parterze pod salami szkolnemi znajduje się drukarnia. To umieszczenie zakładu jest z wielu względów niedogodne, nie odpowiada koniecznym potrzebom szkoły, a na zdrowie młodzieży i nauczycieli oddziaływa bardzo szkodliwie. Potrzeba nowego budynku szkolnego jest więc, ze względu na zdrowie młodzieży, rzeczą konieczną i pilną.

Nauka gimnastyki, jako przedmiotu nadobowiązkowego, odbywa się w sali gimnastycznej gimnazyum św. Anny pod kierunkiem nauczyciela gimnastyki tegoż zakładu, Dra Jana Bielawskiego. Na ćwiczenia gimnastyczne zapisało się 80 uczniów, z tych uczęszczało przy końcu roku szkolnego 68.

W miesiącach letnich, począwszy od 1 maja, uczęszczała młodzież regularnie 3 razy tygodniowo na gry i zabawy szkolne, urządzane przez fachowych nauczycieli w parku Dra Jordana. Uczniowie okazują do tych zabaw coraz więcej ochoty i biorą w nich udział z każdym rokiem liczniejszy. W b. r. uczęszczało na nie z tutejszego zakładu 240 uczniów. Oprócz tego odbywały pojedyncze klasy niższe wycieczki do poblizkich okolic Krakowa pod kierunkiem nauczycieli. Niekiedy wyruszała młodzież gromadnie pod przewodnictwem nauczycieli na błonia, gdzie przy odgłosie bębnów i trąb odbywała marsze i różne musztry.

VII.

Ważniejsze rozporządzenia Władz szkolnych.

1. Prezydyum c. k. Rady szkol. krajowej, okólnikiem z dnia 22 lipca 1902 l. 421, poleca Dyrekcyom, aby przy wpisach zachęcały młodzież polską do nauki języka ruskiego.
2. C. k. Rada szkol. krajowa, okólnikiem z dnia 5 czerwca 1902 l. 12823, ogłasza odpis reskryptu c. k. Namiestnictwa we Lwowie z dnia 7 maja 1902 l. 84743, wystosowanego do Rektoratu c. k. Uniwersytetu w Krakowie. W myśl powyższego reskryptu przedmioty, sprowadzane do c. k. zakładów naukowych z zagranicy, a nie stanowiące rekwizytów inwentarskich, jak n. p. produkta chemiczne, nie są wolne od cła.
3. C. k. Rada szkol. kraj., okólnikiem z dnia 23 października 1902 l. 12493, ogłasza reskrypt c. k. Ministerstwa W. i O., z dnia 21 kwietnia 1902 l. 84, w sprawie ubrania służbowego dla stałych sług szkolnych.
4. Prezydyum c. k. Rady szkol. krajow., okólnikiem z dnia 8 grudnia 1902 l. 597, wzywa Dyrekcyę i Grona naucz., by wpływały na łagodzenie antagonizmów między młodzieżą obu narodowości, kraj nasz zamieszkujących.
5. C. k. Rada szkoln. kraj., okólnikiem z dnia 5 grudnia 1902 l. 39479, ogłasza reskrypt c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 12 listopada 1902 l. 2342, w sprawie przeprowadzenia reskryptu całego c. k. Ministerstwa z dnia 15 października 1902 o stosunkach służbowych i płacach sług pomocniczych.
6. C. k. Rada szkol. kraj., okólnikiem z dnia 18 grudnia 1902 l. 24628, ogłasza reskrypt c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 29 lipca 1902 l. 24189 w sprawie zwalczania gruźlicy.

7. C. k. Namiestnictwo, okólnikiem z dnia 27 marca 1903 l. 1651, ogłasza reskrypt c. k. Ministerstwa spraw wewn. z dnia 13 marca 1903 l. 1651 w sprawie regulaminu o wydawaniu legitymacyj na koleje państwowe dla czynnych c. k. urzędników, sług Dworu i Państwa, tudzież dla emerytowanych c. k. urzędników.

VIII.

Statystyka uczniów.

UWAGA: Liczby mniejsze po prawej stronie u góry, oznaczają uczniów prywatnych.

	KLASA										Razem
	I	II		III		IV	V		VI	VII	
		a	b	a	b		a	b			
1. Liczba uczniów.											
Przy końcu r. sz. 1901/2 było	83	43	41	32	33	76	46	—	37	—	391
Na początku r. sz. 1902/3 przyjęto publ. i pryw.	45	43	45	37	30	52	38	38	41	36	414
W ciągu roku wstąpiło	3	3	2	2	1	1	1	3	2	2	20
Razem przyjęto w roku sz. 1902/3	48	46	47	39	40	53	39	41	43	38	434
a mianowicie:											
1) Z innych zakładów:											
a) z promocyą	40	8	4	2	5	1	6	8	4	7	85
b) bez promocyi	5	1	—	2	1	—	6	4	—	—	19
2) Z tutejszego zakładu:											
a) z promocyą	—	30	39	33	31	47	26	27	38	31	302
b) bez promocyi	3	7	4	2	3	5	1	2	1	—	28
Razem jak wyżej	48	46	47	39	40	53	39	41	43	38	434
W ciagu roku wystąpiło	7	2	4	1	2	7	4	5	3	1	36
Z końcem r. sz. 1902/3 było zatem	41	44	43	38	38	46	35	36	40	37	398
Między nimi było:											
a) publicznych	41	42	43	38	38	46	33	34	38	35	388
b) prywatnych	—	2	—	—	—	—	2	2	2	2	10
2) Według miejsca urodzenia było:											
Z Krakowa	17	5	17	11	10	5	7	7	11	13	103
Z W. Ks. Krakowskiego	6	10	5	5	9	10	—	6	5	4	60
Z Galicyi	16	25	18	18	18	25	22	18	16	13	189
Z innych prowincyj austr.-węgier.	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4	5
Ze Szląska pruskiego	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Z W. Ks. Poznańskiego	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Z Królestwa Polskiego	1	2	2	3	1	4	3	2	6	1	25
Z Litwy	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Z Rosyi	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2
Z Rumunii	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Razem	41	42	43	38	38	46	33	34	38	35	388
3. Według języka ojczystego było:											
Polaków	41	41	41	37	37	44	32	32	38	33	376
Rusinów	—	—	—	1	1	2	1	2	—	1	8
Czechów	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2
Niemców	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Razem	41	42	43	38	38	46	33	34	38	35	388
4. Według wyznania religii było:											
Religii rzymsko-katolickiej	36	39	41	36	34	42	29	30	35	31	355
» grecko-katolickiej	1	—	—	1	1	2	1	2	—	1	9
» ewang. (augs.)	—	—	1	—	—	1	—	—	2	—	4
» mojżeszowej	4	3	1	1	3	1	3	2	1	3	22
Razem	41	42	43	38	38	46	33	34	38	35	388

	KLASA										Razem
	I	II		III		IV	V		VI	VII	
		a	b	a	b		a	b			
5. Wiek uczniów:											
Lat 11 mniej	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
» 12 »	12	12	8	—	—	—	—	—	—	—	32
» 13 »	11	11	18	11	11	—	—	—	—	—	62
» 14 »	2	5	5	9	4	3	—	—	—	—	28
» 15 »	2	6	4	9	9	6	2	5	—	—	43
» 16 »	2	6	3	4	9	19	6	2	9	—	60
» 17 »	—	1	3	4	2	13	11	15	15	9	73
» 18 »	—	—	1	1	2	4	7	6	7	5	33
» 19 »	—	—	—	—	1	1	4	3	2	9	20
» 20 »	—	1	—	—	—	—	3	2	4	6	16
» 21 »	—	—	1	—	—	—	—	1	—	5	7
» 22 »	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
Razem	41	42	43	38	38	46	33	34	38	35	388
6. Według miejsca pobytu rodziców było:											
a) miejscowych	20	13	30	19	13	21	9	12	22	22	181
b) zamiejscowych	21	29	13	19	25	25	24	22	16	13	207
Razem	41	42	43	38	38	46	33	34	38	35	388
7. Klasyfikacya:											
a) Z końcem roku szk. 1902 3											
I stopień z odznaczeniem	5	6	2	6	5	2	—	3	3	7	39
I stopień	29	32^{1}	33	28	27	38	25	28	27	24	291^{1}
II stopień	2	4	2	1	1	2	2	1	2	2	19
III stopień	1	—	3	1	—	—	1	1	2^{1}	—	9^{1}
Do egzaminu poprawczego przeznaczono	4	0^{1}	3	2	5	3	5	1	4	2	29^{1}
Nie klasyfikowano	—	—	—	—	—	1	0^{2}	0^{2}	0^{1}	0^{2}	1^{7}
Razem	41	42^{2}	43	38	38	46	33^{2}	34^{2}	38^{2}	35^{2}	388^{10}
b) Dodatek do klasyfikacyi za r. 1902											
Do egzaminu poprawczego przeznaczono	8	3	3	2	4	5	—	—	4	—	29
Z tych egzamin złożyło	8	3	3	2	4	5	—	—	4	—	29
Z tych egzaminu nie złożyło	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Według tego ostateczny wynik klasyfikacyi za rok szk. 1902:											
I stopień z odznaczeniem	5	4	2	2	3	6	5	—	7	—	34
I stopień	65	32	32	25	25	53^{2}	35	—	26	—	293^{2}
II stopień	7	3	6	2	4	11	3^{1}	—	—	—	36^{1}
III stopień	6	3	—	2	1	2^{2}	2	—	1^{2}	—	17^{4}
Razem	83	42	40	31	33	72^{4}	45^{1}	—	34^{2}	—	380^{7}
8. Opłaty szkolne:											
Opłatę szkolna złożyło: *)											
w I półroczu	21	10	13	9	10	11^{2}	12^{1}	10	4^{1}	10	110^{4}
w II półroczu	16	18	14	16	13	19	11	10	10	12	139
Uwolnionych od opłaty było:											
w I półroczu	23	31	32	29	29	41	26	25	36	25	297
w II półroczu	26	24	29	22	25	27	24	25	28	23	253
Taksę wstępna (po 4·20 K.) złożyło	47	10	5	4	6	1	12	12	4	6	107
Datek (po 2 K.) na zbiory nauk. złożyło	48	46	47	39	40	53	39	41	43	38	434
Datek (po 1 K.) na gry i zabawy szkolne złożyło	33	35	34	26	28	25	29	25	26	25	286

*) Opłata szkolna wynosiła w I półroczu 4560 K., w II półroczu 5560 K., razem 10120 K. Taksy wstępne wynosiły 449·40 K.. datki na zbiory naukowe 868 K., taksy za duplikaty świadectw 4 K., razem 1321·40 K.

	KLASA										Razem
	I	II		III		IV	V		VI	VII	
		a	b	a	b		a	b			
9. Uczęszczanie na naukę przedmiotów nadobowiązkowych:											
a) Na historyę kraju rodz. uczęszczało	—	—	—	38	38	46	—	—	38	35	195
b) » kaligrafię . . »	27	21	20	—	—	—	—	—	—	—	71
c) » gimnastykę . »	14	10	9	1	3	2	13	8	8	—	68
d) » rysunki . . »	6	3	5	4	3	3	1	1	—	--	26
e) » śpiew . . . »	7	6	8	9	1	5	4	6	9	7	62
f) » język francuski . »	—	—	—	4	3	4	4	6	9	—	30
g) » stenografię . »	—	—	—	4	1	5	4	6	1	—	21
h) » język ruski . »	—	—	—	-	—	10	6	2	12	—	30
10. Stypendya:											
Pobierało stypendya z fundacyi:											
a) Księżnej Montleart po 600 K. rocznie	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1200 K.
b) Stupnickich i Jankowskich po 400 K. rocznie	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	800 »
c) Żurakowskiego 525 K. rocznie .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	525 »
d) Samuela Głowińskiego po 315 K. rocznie	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	1575 »
e) Andrzeja Żalchockiego styp. szlacheckie 231 K. rocznie .	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	231 »
f) Ks. Jana Pitonia 134 K. rocznie	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	134 »
Razem . .	1	—	—	—	1	1	1	1	3	4	4465 K.
11. Zapomogi:											
a) Wydział Rady pow. w Chrzanowie udzielał zapomóg po 100 K	—	1	—	1	3	—	—	—	—	—	500 K
i jednemu uczniowi w II półr. 50 K.	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	50 »
b) Wydział Rady pow. w Gorlicach udzielał zapomogę jednemu uczniowi . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	100 »
c) Wydział Rady pow. w Krakowie udzielił jednorazową zapomogę po 50 K.	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	100 »
d) Arcybractwo Miłosierdzia i Banku pob. z fundacyi śp. Józefa Dąbkowskiego	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	120 »
Razem . .	—	3	—	1	4	1	—	—	—	2	870 K.

12. Pomoc koleżeńska uczniów.

PRZYCHÓD.

1. Pozostałość z poprzedniego roku . . . . 106·57 K.
2. Datki złożone przy wpisach:

WP. Chmurski . . . . złożył 3·00 „

„ Herbst . . . . „ 4·00 „

Do przeniesienia 113·57 K.

	Z przeniesienia	113·57 K.
WP. Damski	złożył	7·60 „
„ Grabowski	„	2·40 „
„ Kossak Wojciech	„	15·64 „
„ Doleżal	„	1·00 „
„ Niemetz	„	17·20 „
„ Bocheński	„	2·00 „
„ Lipowski	„	6·20 „
„ Goldfinger	„	3·40 „
Wna Pani Bortnikowa	„	3·00 „
„ „ Wawreczkowa	„	6·00 „
„ „ Meissnerowa	„	5·00 „
„ „ Zaleska	„	5·20 „
Uczeń kl. IIa Kutyłowski	„	2·00 „
„ „ IIIa Kłopotowski	„	2·00 „
„ „ IIIa Jedliński	„	2·20 „
„ „ IV Liniewicz	„	17·20 „
„ „ Vb Pochwalski	„	4·00 „
„ „ VI Kondolewicz	„	5·00 „
Uczniowie wszystkich klas drobnymi datkami złożyli		125·63 „
3. W ciągu roku szkolnego złożyli:		
WPan Profesor Dr. Boratyński		5·00 „
„ Gadulski		10·00 „
„ Prof. Schmidt Wilhelm		12·00 „
„ „ Smoleński Jerzy		14·00 „
„ Dyr. Pazdrowski		25·00 „
X. Y.		9·00 „
N. N. przez PP. Urszulanki		6·00 „
PP. Profesorowie gimn. IV		15·50 „
Uczniowie różnych klas		52·02 „
4. Za wypożyczone a nie zwrócone książki z pomocy koleżańskiej zapłacili uczniowie		7·60 „
5. Przy wypożyczaniu książek złożyli uczniowie . .		9·40 „
6. Z puszki umieszczonej w sali konferencyjnej . .		3·23 „
7. Z odczytu Prof. Błotnickiego o swej podróży po Grecyi, wygłoszonego w budynku szkolnym dla uczniów klas wyższych		10·00 „
	Do przeniesienia	524·99 K.

	Z przeniesienia	524·99 K.
8.	Z 2 wykładów o A. Mickiewiczu i J. Słowackim, wygłoszonych przez ucznia kl. VII Ogrodzińskiego wobec uczniów klas wyższych	9·83 „
9.	Ks. Katecheta Dr. Ryłko zebrał drobnymi datkami od uczniów:	
	Z klasy I	2·10 „
	„ IIa	3·91 „
	„ IIb	2·72 „
	„ IIIa	6·73 „
	„ IIIb	5·34 „
	„ IV	3·43 „
	„ Va	3·19 „
	„ Vb	7·48 „
	„ VI	5·17 „
	„ VII	3·74 „
	Razem . . .	578·63 K.

WYDATKI.

1.	Księgarni Krzyżanowskiego za książki szkolne zapłacono	345·15 K.
2.	Dodano na opłatę szkolną 3 uczniom	40·00 „
3.	Na ubranie dla ubogich uczniów	74·00 „
4.	Na żywność dla ubogich uczniów	23·80 „
5.	Na opłacenie pomieszkania dla ubogich uczniów	10·00 „
	Razem . . .	492·95 K.
	Pozostaje na rok następny	85·68 K.

A. Pazdrowski.

Ks. Dr. Paweł Ryłko.

IX.

Kronika zakładu.

Rok szkolny 1902/3 rozpoczęto uroczystem nabożeństwem w kościele św. Anny w dniu 3 września.

Egzamina wstępne do klasy I. odbyły się z końcem roku szkolnego 1901.

W roku szk. 1902/3 przybyła klasa VII, było więc 7 głównych klas i 3 równorzędne, razem 10 oddziałów.

Profesor Dr. Kreiner Jan, otrzymał urlop od 4 do 24 września 1902, rozp. c. k. Rady szk. kr. z dnia 12 września 1902 L. 28955, celem odbycia kuracyi w Krynicy.

Dnia 9 września 1902 odbyło się żałobne nabożeństwo za duszę ś. p. Cesarzowej Elżbiety, jako w rocznicę Jej śmierci; taksamo dnia 19 listopada 1902, jako w dzień Jej imienin.

Profesor Gutwiński Roman, rozp. c. k. Rady szk. kr. z dnia 14 września 1902 L. 28007, otrzymał trzeci dodatek pięcioletni.

Profesor Błotnicki Wojciech, rozp. c. k. Rady szk. kr. z dnia 15 września 1902 L. 27975, otrzymał drugi dodatek pięcioletni.

W dniach 30 września i 1 października 1902 przystąpiła młodzież do spowiedzi i Komunii św.

Dnia 3 listopada 1902 umarł uczeń klasy I. Krzyżanowski Henryk. W obrzędzie pogrzebowym wzięła udział młodzież całego zakładu, tudzież w żałobnem nabożeństwie, za jego duszę odprawionem w dniu 6 listopada 1902.

Wydział Rady powiatowej krakowskiej, uchwałą z dnia 18 listopada 1902 L. 2949, udzielił wsparcia dwom uczniom tut. zakładu po 50 K na mundurki.

Wydział Rady powiatowej w Gorlicach udzielił jednemu uczniowi z kl. VII. zapomogę w kwocie 100 K, wypłacaną mu w 10 ratach miesięcznych.

Wydział Rady powiatowej w Chrzanowie udzielał zapomóg:

a) w I półroczu 5 uczniom, pochodzącym z tamtejszego powiatu, po 10 K miesięcznie;

b) w II półroczu 6 uczniom po 10 K miesięcznie; razem udzielił zapomóg 550 K.

Dnia 8 grudnia 1902 urządziła młodzież uroczysty wieczorek muzykalno-deklamacyjny ku uczczeniu pamięci Adama Mickiewicza.

Dnia 23 grudnia 1902 umarł uczeń klasy IV. Wieroński Tadeusz. Dnia 3 stycznia 1903 odbyło się za jego duszę żałobne nabożeństwo, w którem uczestniczyła młodzież całego zakładu.

Dnia 20 stycznia i 15 czerwca 1903 przysłuchiwał się nauce religii w różnych klasach Ks. Kanonik Dr. Czesław Wądolny, Komisarz biskupi do nauki religii w tut. zakładzie.

Reskr. c. k. Ministerstwa W. i O., z dnia 14 stycznia 1903 L. 127, otrzymał z. n. Jaworek Piotr zniżenie liczby godzin nauki szkolnej w II półr. roku szk. 1902/3.

W celu przysporzenia funduszów dla wsparcia biednych uczniów, urządził profesor Błotnicki, dnia 7 lutego 1903, odczyt dla uczniów klas wyższych o swej podróży po Peloponezie.

JE. Pan Minister W. i O., reskr. z dnia 16 lutego 1903 L. 4206, udzielił urlopu choremu z. n. Antoniemu Lekszyckiemu na II półrocze r. szk. 1902/3.

W dniach 19—24 lutego 1903 odbył lustracyę zakładu c. k. Inspektor szkół średnich JW. Pan Dr. Ludumił German.

Dnia 22 lutego 1903 uczestniczyła młodzież wraz z Gronem nauczycielskiem w uroczystem nabożeństwie, odprawionem w kościele św. Anny ku uczczeniu 25 letniego Jubileuszu Papieża Leona XIII.

Uczeń kl. VII. Ogrodziński Wincenty wygłosił w marcu, wobec kolegów i uczniów klas wyższych, dwa wykłady z literatury polskiej o A. Mickiewiczu i J. Słowackim, na cele pomocy koleżeńskiej.

W dniach 11, 12. i 13. marca odbyła młodzież rekolekcye i spowiedź wielkanocną.

Rada m. Krakowa wybrała, w dniu 20 listopada 1902, jako członków deputacyi miejskiej dla tutejszego gimnazyum na okres trzechletni radców miejskich: Radcę Dworu, prof. Dr. Henryka

Jordana, Katyńskiego Zdzisława i Wiceprezydenta miasta Dr. Walentego Staniszewskiego. Grono nauczycielskie wybrało do tejże daputacyi profesorów Jaglarza Jana i Ziobrowskiego Stanisława.

W czerwcu przystąpiła młodzież po raz trzeci w bież. roku szk. do spowiedzi i Komunii św.

Dnia 27 czerwca była młodzież wraz z Gronem nauczycielskiem na nabożeństwie żałobnem za spokój duszy ś. p. cesarza Ferdynanda.

Rok szkolny 1902/3 zakończono dnia 28 czerwca uroczystem nabożeństwem.

X.

Klasyfikacya uczniów.

za II. półrocze roku szkolnego 1902/3.

KLASA I.

Uczniów klasyfikowanych 41.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Banach Stefan.
Klocek Stanisław.
Krzyżanowski Juliusz.
Stępowski Bronisław.
Wilkosz Witold.

Stopień pierwszy:

Anczakowski Mieczysław.
Błasiak Ludwik.
Bortnik Jan.
Brochocki Roman.
Czerski Henryk.
Dobrzański Lucyan.
Dwornicki Adam.
Dziama Jan.
Guzikowski Stefan.
Izdebski Ignacy.
Jaśkiewicz Władysław.
Kampler Ignacy.
Langmann Zygmunt.
Mach Maryan.
Makowski Stanisław.
Mroczek Andrzej.
Nosek Stanisław.
Obrubański Adam.
Orkisz Maryan.
Ostrowski Henryk.
Pietrzak Ludwik.
Przeworski Konstanty.
Rogoyski Michał.
Schmid Henryk.
Skowroński Tadeusz.
Wanicki Ignacy.
Wiśniewski Józef.
Wiśniewski Stanisław.
Załęski Jerzy.

Stopień drugi otrzymało 2, stopień trzeci 1; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 4.

KLASA IIA.

Uczniów klasyfikowanych 42.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Hercuń Mikołaj.
Kosturek Rudolf,
Kwolik Paweł.
Nowak Julian.
Potocki Kazimierz.
Wyszatycki Roman.

Stopień pierwszy:

Birnbaum Karol.
Cetis Bronisław.
Chmielewski Zygmunt.
Ciepielowski Karol.
Cudzich Ludwik.
Cygan Michał.
Feill Aleksandęr.
Hauser Wilhelm.
Kornreich Hirsch.
Kostecki Józef.
Krygler Stanisław.
Kursa Antoni.
Kutyłowski Alfred.
Leibel Hirsch.
Like Antoni.
Masibrodzki Mikołaj.
Meissner Tadeusz.
Miętka Kazimierz.
Muszyński Tadeusz.
Nalepa Zygmunt.
Piotrowski Władysław.
Popiel Alfred.
Putek Kazimierz.
Rapacz Andrzej.
Rothwein Zygmunt.
Schattanek Władysław.
Starmach Michał.
Szwaja Jan.
Tesarz Alfred.
Teslar Stanisław.
Ulrych Franciszek.
Wojakowski Wacław.

Stopień drugi otrzymało 4 uczniów.

KLASA IIB.

Uczniów klasyfikowanych 43.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Karabuła Franciszek.
Rumiński Zygmunt.

Stopień pierwszy:

Berski Ludwik.
Bialikiewicz Ludwik.
Chalawa Stanisław.
Chmurski Adam.
Dostalik Dymitr.
Feill Ernest.
Haberka Włodzimierz.
Haüssler Gerard.
Januszewski Jan.
Juszczyk Józef.
Kaim Stanisław.

Kasprzyk Rudolf.
Kozubowski Feliks.
Kubik Władysław.
Mudry Mieczysław.
Münnich Henryk.
Nechay Jan.
Panczyk Franciszek.
Przeworski Mieczysław.
Rogowski Iwo.
Sanak Jan.
Sieńczak Maryan.
Skorusa Tadeusz.
Skowron Ludwik.
Steinfels Tadeusz.
Stwora Stanisław.
Szewczyk Józef.
Szewczyk Tadeusz.
Szwob Mieczysław.
Tchórzewski Leonard.
Twardosz Andrzej.
Wąsikiewicz Henryk.
Ziobrowski Stefan.

Stopień drugi otrzymało 2, stopień trzeci 3; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 3.

KLASA IIIA.

Uczniów klasyfikowanych 38.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Gwizd Jan.
Talapka Tadeusz.
Tilles Józef.
Wicher Ludwik.
Wicher Władysław.
Wiegner Adam.

Stopień pierwszy:

Bełza Władysław.
Białowąs Stanisław.
Bobek Andrzej.
Chmielewski Jan.
Dültz Jan.
Figiel Wojciech.
Gawlicki Michał.
Grzybczyk August.
Jaglarz Maryan.
Jedliński Tadeusz.
Kłopotowski Bohdan.
Kogut Kazimierz.
Kosek Jan.
Krzyżanowski Józef.
Kulikowski Józef.
Liszka Paweł.
Łotocki Konstanty.
Mazanek Adam.
Paczyński Andrzej.
Szeleźnik Franciszek.
Szymeczko Karol.
Tarczyński Tadeusz.
Tymec Stanisław.
Tyrkowski Józef.
Wężyk Stanisław.
Wrana Henryk.
Zieliński Apolinary.
Zopoth Józef.

Stopień drugi otrzymał 1, stopień trzeci 1; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 2.

KLASA IIIB.

Uczniów klasyfikowanych 38.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Chwirut Ignacy.
Herbst Leon.
Kula Jan.
Kurleto Jan.
Mydlarz Albin.

Stopień pierwszy.

Czarnik Wawrzyniec.
Czerwiński Józef.
Dudek Wojciech.
Gładysek Jan.
Goldmann Maurycy.
Grossinger Józef.
Jasicki Kazimierz.
Karbowski Józef.
Karolewski Witold.
Kocot Jan.
Kozłowski Józef.
Krzystyniak Stanisław.
Libański Józef.
Lipiński Edward.
Lipiński Maryan.
Nitribitt Aleksander.
Nitribitt Józef.
Nowakowski Adolf.
Oleaczek Mieczysław.
Opławski Tadeusz.
Resich Jan.
Szyszka Karol.
Teslar Józef.
Walczak Jakób.
Wetula Jan.
Zajączek Franciszek.

Stopień drugi otrzymał 1; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 5.

KLASA IV.

Uczniów klasyfikowanych 45.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Figiel Wawrzyniec.
Gawenda Zygmunt.

Stopień pierwszy:

Berski Paweł.
Butrymowicz Adam.
Czernecki Stanisław.
Ćwiżewicz Antoni.
Dreścik Mieczysław.
Felsztyński Stefan.
Fuk Marceli.
Gardziel Stanisław.
Glasner Józef.
Gorzut Wawrzyniec.
Hell Roman.
Jachymiak Tomasz.
Jek Jan.
Kluska Wincenty.
Kotulski Higiniusz.
Królikowski Franciszek.
Lachowski Antoni.

Liniewicz Mikołaj.
Łojek Władysław.
Malarz Karol.
Mansky Emil.
Marski Zdzisław.
Olszowski Piotr.
Porębski Zygmunt.
Raźny Feliks.
Sady Aleksander.
Skalski Stanisław.
Skrudlik Mieczysław.
Sobieniowski Antoni.
Sołtys Jan.
Spyt Józef.
Susuł Maciej.
Świątek Feliks.
Szybowski Jakób.
Szymanowicz Franciszek.
Warchał Mieczysław.
Zakulski Władysław.
Załęski Stefan.

Stopień drugi otrzymało 2; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 3.

KLASA VA.

Uczniów klasyfikowanych 33.

Stopień pierwszy:

Birnbaum Hirsch.
Chmielewski Kazimierz.
Czerwiński Józef.
Czubryński Antoni.
Feill Antoni.
Grażyński Adam.
Henoch Jan.
Kempler Ignacy.
Kolarz Antoni.
Leibel Kalman.
Michalski Mieczysław.
Michalski Tadeusz.
Motak Jan.
Mozdyniewicz Władysław.
Palla Stanisław.
Petrzyk Stanisław.
Polakiewicz Bronisław.
Rudnicki Józef.
Słomka Julian.
Słowiński Józef.
Sobieniowski Feliks.
Tobolewicz Ludwik.
Trzos Jan.
Wicher Stanisław.
Żukrowski Zygmunt.

Stopień drugi otrzymało 2, stopień trzeci 1; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 5.

KLASA VB.

Uczniów klasyfikowanych 34.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Gibas Mirosław.
Malinowski Tadeusz.
Pudlik Jacek.

Stopień pierwszy:

Cukrzyński Józef.
Ćwiżewicz Michał.
Dankiewicz Stefan.
Dembowski Władysław.
Eisenbach Stanisław.
Grosser Ernerst.
Jasiołek Franciszek.
Klimczyk Jan
Kozioł Jan.
Kusina Władysław.
Kwiatkowski Antoni.
Lętkowski Jan.
Masłowiec Jakób.
Motyka Józef.
Niedźwiedź Ludwik.
Nowakowski Stefan.
Nowosielski Stefan.
Pochwalski Zygmunt.
Przeorski Zygmunt.
Reising Wojciech.
Rospond Józef.
Świątkowski Karol.
Talapka Aleksander.
Wilczek Andrzej.
Wilczyński Stanisław.
Wohlfeiler Leib.
Woźny Konrad.
Woźny Wincenty.

Stopień drugi otrzymało 1, stopień trzeci 1; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 1.

KLASA VI.

Uczniów klasyfikowanych 38.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Gawenda Bolesław.
Luberdowicz Zygmunt.
Obrubański Aleksander.

Stopień pierwszy:

Brzycki Wit.
Dębski Jan.
Feill Antoni.
Feltman Michał.
Figura Jan.
Göttel Ryszard.
Górecki Stefan.
Gutwiński Julian.
Guzik Teofil.
Horowicz Adam.
Kiliński Władysław.
Kondolewicz Adam.
Kościński Alfred.
Kruczek Stanisław.
Kubiński Roman.
Kukulak Jan.
Lipiński Witołd.
Skurczyński Tadeusz.

Sowiński Kazimierz.
Sykutowski Franciszek.
Unger Jakób.
Walter Franciszek.
Wodziczko Zygmunt.
Zabża Feliks.
Zaleski Stanisław.
Zieleniewski Zygmunt.
Zieliński Konrad.

Stopień drugi otrzymało 2, stopień trzeci 2; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 4.

KLASA VII.

Uczniów klasyfikowanych 35.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

Dostalik Bohdan.
Fink Wilhelm.
Kaszyczko Mikołaj.
Korotkiewicz Marcin.
Lubasz Bernard.
Skimina Stanisław.

Stopień pierwszy:

Białkowski Eugeniusz.
Buratowski Władysław.
Chmielewski Zdzisław.
Czerny Michał.
Dankiewicz Gwido.
Dattner Erwin.
Grosser Hugo.
Gucwa Edward.
Holik Julian.
Klimała Adam.
Kobielusz Paweł.
Kropatsch Adam.
Lewkowicz Franciszek.
Marciszewski Teofil.
Ostrowski Jan.
Palla Władysław.
Piątek Antoni.
Porębski Józef.
Poznański Kazimierz.
Scheurich Henryk.
Stupnicki Jan.
Szewczyk Józef.
Stolarzewicz Stanisław.
Zakulski Ludwik.

Stopień drugi otrzymało 2; do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 2.

OGŁOSZENIE.

Wpisy uczniów publicznych, jako też prywatnych na rok szkolny 1903/4, odbędą się w dniach 29, 30 i 31 sierpnia od godziny 9—12 przedpołudniem. Późniejsze zgłoszenia będą uwzględniane tylko w wyjątkowych wypadkach.

Uczniowie mają się zgłaszać do wpisów osobiście w towarzystwie rodziców lub opiekunów.

Uczniowie tutejszego zakładu mają przy wpisie przedłożyć świadectwo szkolne z ostatniego półrocza.

Uczniowie z innych zakładów, zgłaszający się do klas II—VIII, będą przyjmowani tylko w ograniczonej liczbie, w miarę wolnego miejsca w klasie, do której się zgłaszają.

Uczniowie ci mają przy wpisie przedłożyć:

1. Metrykę urodzenia.

2. Świadectwo szkolne z ostatniego półrocza, opatrzone potwierdzeniem Dyrekcyi, że mogą być przyjęci w innym zakładzie bez przeszkody.

3. Dekret uwolnienia od opłaty szkolnej (lub poświadczenie uwolnienia na świadectwie szkolnem), jeżeli to uwolnienie mają.

Uczniowie, zgłaszający się do egzaminu wstępnego do klasy I, muszą przy wpisie przedłożyć:

1. Metrykę urodzenia na dowód, że ukończyli już 10 rok życia, lub ukończą go przed 1 stycznia 1904.

2. Świadectwo szkolne za ostatnie półrocze, jeżeli pobierali naukę w szkołach publicznych.

3. Świadectwo powtórnego szczepienia ospy (rewakcynacyi), odbytego w roku poprzedzającym wstąpienie do gimnazyum.

Uczniowie tutejszego zakładu, którzy po dłuższej przerwie w naukach chcą znowu uzyskać przyjęcie do gimnazyum muszą:

1. Przedłożyć metrykę urodzenia, ostatnie świadectwo szkolne, opatrzone przepisaną klauzulą, świadectwo moralności za czas, w którym do szkoły nie chodzili i świadectwo powtórnego szczepienia ospy.

2. Poddać się egzaminowi wstępnemu za złożeniem taksy egzaminacyjnej w kwocie 24 K.

Każdy uczeń ma złożyć przy wpisie 2 K. na środki naukowe. Uczniowie nowo wstępujący do zakładu płacą nadto taksę wstępną w kwocie 4 K. 20 h.

Uczniowie obowiązani są do składania opłaty szkolnej, która za jedno półrocze wynosi 40 K. i musi być złożona w pierwszych sześciu tygodniach każdego półrocza, t. j. do 15 października i 15 marca. Prośby o uwolnienie od opłaty szkolnej, zaopatrzone w świadectwo szkolne z ostatniego półrocza i świadectwo ubóstwa, nie dawniej jak przed rokiem wydane, należy bez stempla wnosić za pośrednictwem Dyrekcyi do Wysokiej c. k. Rady Szkolnej Krajowej najpóźniej do 20 września w pierwszem półroczu, a 20 lutego w drugiem. O uwolnienie od opłaty szkolnej mogą wnosić prośby tylko ci uczniowie ubodzy, którzy za ostatnie półrocze otrzymali świadectwo pierwszego stopnia, dobre obyczaje i dobrą pilność.

Uczniowie klasy I mają złożyć opłatę szkolną za pierwsze półrocze do 30 listopada; ci jednak ubodzy uczniowie, którzy już w pierwszych dwóch miesiącach czynią dobre postępy we wszystkich przedmiotach, okazują dobre obyczaje i dobrą pilność, mogą uzyskać odroczenie tego terminu aż do końca półrocza, a w razie pomyślnej klasyfikacyi za I półrocze są uwolnieni od opłaty szkolnej. Uczniowie chcący z tego dobrodziejstwa korzystać, mają, w ciągu 8 dni po rozpoczęciu roku szkolnego, wnieść za pośrednictwem Dyrekcyi nieostemplowane prośby do Wysokiej c. k. Rady Szkolnej Krajowej, załączając do nich dokładne świadectwo ubóstwa.

Z początkiem drugiego półrocza, musi każdy uczeń, z wyjątkiem bardzo ubogich, złożyć 1 K. na gry i zabawy szkolne.

Egzamina poprawcze odbędą się w dniach 29 i 30 sierpnia od godziny 3 popołudniu.

Egzamina wstępne do klasy I odbywają się w dwóch terminach: przed feryami 30 czerwca lub 1 lipca i po feryach dnia 1 lub 2 września. Powtórzenie tego egzaminu przed upływem roku nie jest dozwolone ani w tym samym ani w innym zakładzie.

Egzamina wstępne do klas od II—VIII składać można od 4—10 września w I półr., a od 3—10 lutego w II półr. w dniach, które Dyrektor zgłaszającym się oznaczy.

Rok szkolny 1903/4 rozpocznie się uroczystem nabożeństwem dnia 3 września; dnia 4 września rozpoczynają się lekcye szkolne.

A. Pazdrowski,
dyrektor, c. k. radca szkolny.